ULUSLARARASI

GENÇLİK VE İNANÇ SEMPOZYUMU

Editör:
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa DİKMEN

ÖZET KİTABI

ULUSLARARASI GENÇLİK VE İNANÇ SEMPOZYUMU

(ÖZET KİTABI)

ilâhiyât 1917

© MAKGRUP MEDYA PRO. REK. YAY. A.Ş.

Uluslararası Gençlik ve İnanç Sempozyumu
(Özet Kitabı)

Editör:
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa DİKMEN

E-ISBN 978-625-8972-58-0

1. Baskı: Ağustos 2026 (ekitap)
2. Baskı: Eylül 2026 (ekitap)

Sertifika No: 44396

Mizanpaj ve Uygulama: Tavoos
Kapak: Tavoos

ilâhiyât

Fora İş Merkezi, 1354. Cadde No: 138/5, 06378
Ostim/Ankara

Tel: (0312) 439 01 69
www.ilahiyatyayin.com
editor@ilahiyatyayin.com
satis@ilahiyatyayin.com
www.instagram.com/ilahiyatyayin

ULUSLARARASI GENÇLİK VE İNANÇ SEMPOZYUMU

(ÖZET KİTABI)

Editör:
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa DİKMEN

İÇİNDEKİLER

Addiction and the Search for Transcendence:
When Spiritual Hunger Takes Secular Forms 13
Tudor-Cosmin Ciocan

Religious Identities and Civic Pathways:
Comparative Trends of Youth Engagement
Across Southeast Asia 15
Iim Halimatusa'diyah

Youth and Religion in the Muslim World: Negotiating Identity,
Modernity, and Faith 16
Professor Mohamed CHTATOU

Negotiating Belief: Emerging Forms of Religiosity
among Contemporary Youth 19
PhD, Professor ALA UDDİN

"Yalnızlık ve Ekran":
Sosyal İzolasyonun Madde Bağımlılığına Köprü Rolü 21
Eyüp KURT

Üniversite Gençliğinin Spiritüel İnançlara Yönelimleri Üzerine
Bir Araştırma: Çanakkale Örneği 24
Melisa Büşranur AKCA - Fatmanur Dikmen

Toplumsal Değerlerin İnşasında Üç Temel Dinamik:
Aile, Okul ve Sosyal Çevre Bağlamında Gençlik 26
Muhammed AYDIN

Saygı, Yönelim ve Nefret Bağlamında Avrupa'da
Müslüman Olmayan Gençlerin İslam'a Yönelik Tutumları 29
Sevde DÜZGÜNER

İnançla İlgili Meselelere Verilen Yer Açısından
Ortaöğretim Din Kültürü veAhlak Bilgisi Öğretim Programları 31
Mehmet YILDIZ

Modern İnanç Sorunları ve Yeni Dindarlık Türleri;
İslam Düşüncesi Açısından Bir Değerlendirme. 34
Osman GÜNEŞ

Modern Gençliğin Anlam Arayışına Klasik Bir Cevap:
Fârâbî'nin Erdemli Şehrinde "Gerçek Mutluluk" 37
Gülten CANPOLAT

Amerika'da Kampüste Müslüman Olmak:
George Mason Üniversitesi MSA Deneyimi Üzerine Nitel
Bir Saha Çalışması 40
Halide Rumeysa KÜÇÜKÖNER

Başörtüsüz Bir İlahiyatçı Olmak:
Dini Kimliğin Toplumsal Müzakeresi 45
Abdullah ÖZBOLAT - Ali AKSAÇ

Din Öğretimi Öğretmen Adaylarının Epistemolojik
İnançlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi 48
Metin ÇİFTÇİ

Descartes'ın Şüphe Doktrini Bağlamında Gençlikte
İnanç Krizi ve Hakikat Arayışı 51
Yakup KAYA

Din Eğitiminde Anlam Merkezli Yaklaşım: Gençlerin İnanç
Problemlerine Yönelik Teorik Bir Model Önerisi 54
Hamza AKTAŞ

Ebeveynlerin Çocuklarına Yönelik Dindarlık Tasavvurlarında
Temel Açmazlar ve Çözüm Arayışları 57
Şemseddin KIRIŞ

Gençlerde İnanç Krizinin Epistemik Temelleri:
Delilcilik Varsayımı ve Doksastik Uyumsuzluk 61
Osman Murat DENİZ

Z Kuşağı Gençlerde Kimlik Arayışı ve
Din Karşıtı Çağdaş Akımlara Yönelme Problemi 64
Davud SOYLU

Fideizm ve Agnostisizm Arasında: Gençlerin İnanç Pozisyonu
Arayışlarına Epistemik Bir Yaklaşım 67
Yakup DÖNMEZ

Bugünden Geçmişe Bakmak: İdbar ve İkbal Geriliminde
Ahlâklı Bir Nesil Yetiştirmek 69
Yusuf İzzettin AKTAŞ

Gençlerin Yaşadığı İnanç Krizine
Dijital Dünyanın Etkisi 72
Ahmet AKDENİZ

Gençliğin Anlam Arayışı ve Değerler Eğitiminde
Sorun Odaklı Tasarım Modeli 75
Neslihan DAĞ

Gençlik, Değerler ve Anlam Arayışları Bağlamında İnanç
Deneyiminin Dönüşümü 78
Melek Coşgun SOLAK

İbadet ve Gençlik: İmandan Bilince, Bilinçten Sürekliliğe Giden Yol .. 81
Murat BEYAZTAŞ

Gençliğin Değer İnşasında Sosyal Çevrenin Rolü:
"Kişi Dostunun Dini Üzeredir" Hadisi Bağlamında
Bir Değerlendirme 84
Hüsamettin KAYA

Necmeddin el-Gazzî'nin *Ḥüsnü't-tenebbüh* Adlı Eserinde
Yaşlıların Gençlere Teşebbühü Meselesi 87
Ramazan ÖGTEM

İslâm Hukukunda Berîre Rivayetlerinin Fıkhî Hükümlere Etkisi 90
Ayşe KAYSERLİ

Gençlerin İnanç Dünyasında İlmihallerin Rehberliği:
Problemler ve Çözüm Önerileri 95
Ramazan ÇÖKLÜ

Yedi Yaş Hadisi ve Gençlerde Namaz Alışkanlığı:
Fıkıh-Pedagoji Bağlamında Bir Analiz 98
Yasin AKAN

Gençlerin Evlendirilmesinin Hükmüne Dair Fıkhî Yaklaşımlar 101
Nurettin YILDIRIM

Ebüssuûd Efendi Fetvaları -Cerîde-i İlmiyye- OHAK Özelinde
Osmanlı Münakehat Ahkâmının Karşılaştırmalı Tasnifi 104
Merve ÇELİK

Kur'an Eğitiminin Gençliğin Dinî ve Ahlâkî Gelişimine Etkisi 109
Hasan Hüseyin HAVUZ

Talebenin Hevesi, Annenin Ketesi, Hocanın Nefesi:
Gençlerin Kur'an Taliminde Ana Unsurlar 112
Halil İbrahim ÖNDER

Kur'an'ın İnsan Tipleri Tanımında Gençlik ve İnancın Yapı Taşları ... 115
İbrahim İSLAMOĞLU

Eğitim - Öğretim Programlarında Yer Alan Kök Değerler
Açısından Yusuf Suresinin Değerlendirilmesi 118
Elif CAN

Gençliğin İmanına
Meydan Okuma Olarak Apeteizm 121
Özcan TAŞCI

Ebu'l-Velîd el-Bâcî'nin en-Nasîhatu'l-Velediyye Adlı Eserinde Kelam İlminin Tahsiline Dair Tutumunun Analizi 124
Dr. Muhammet Emin EFE

Gençlere İnanç Eğitiminde Nazmın Belâgî ve Pedagojik İşlevleri: el-Emâlî Örneği 126
Evren TORBFALI

Tasavvufî Öğretiler Bağlamında Gençlikte Anlam ve Değerler İnşası: Kavramsal Bir Analiz 129
Edibe BOYRAZ

Üniversite Gençliğinde Anlam Arayışı ve Değer İnşası: Özügürler Topluluğu Örneği 131
Mustafa BAŞKAN

Deizmin Panzehiri Olarak Siyer: Vahiy, Tarih ve Ahlak Ekseninde Nebevi Modelin Entelektüel Analizi 133
Eyüp KURT

Modern Çağda Geleneksel Bir İhya Modeli: Fütüvvet ve Ahilik Kültürünün Gençliğin Sanat ve Maneviyat Eğitimine Katkısı 136
Betül ESER

Dijital Kültür Kıskacındaki Gençliğin Hz. Muhammed Tasavvuru: Algı Değişimleri ve İtikadi Kırılmalar 138
Yunus AKYÜREK

Addiction and the Search for Transcendence: When Spiritual Hunger Takes Secular Forms

Tudor-Cosmin Ciocan

Lecturer PhD habil.
Faculty of Theology, 'Ovidius' University of Constanța, Romania.
ORCID: 0000-0002-8801-74261;
cosmin.ciocan@univ-ovidius.com

Contemporary discussions on addiction often focus on neurological, psychological, or social determinants. While these perspectives provide valuable insights, they rarely address a deeper anthropological dimension: the human inclination toward transcendence. This paper proposes that many forms of addiction can be interpreted as distorted expressions of an ontological desire for meaning, intensity, and ultimate fulfillment. Human beings appear to possess an intrinsic orientation toward something greater than themselves—an openness toward transcendence that shapes their existential search for fulfillment. When authentic spiritual frameworks or meaningful structures of belief are weakened or absent, this same impulse may be redirected toward substitute experiences capable of producing intense but temporary sensations of fulfillment. Digital immersion, substance abuse, and other compulsive behaviors often function as mechanisms that stimulate the human desire for "more" without truly satisfying it. Drawing on philosophical anthropology and the phenomenology of

religion, this presentation argues that addictive behaviors among contemporary youth can be understood as secularized attempts to respond to a deeper spiritual hunger. Recognizing this dimension may contribute to more holistic approaches in understanding addiction, integrating existential, cultural, and spiritual perspectives alongside psychological and medical analyses.

Religious Identities and Civic Pathways: Comparative Trends of Youth Engagement Across Southeast Asia

Iim Halimatusa'diyah

This study explores the relationship between youth religiosity and civic engagement in Southeast Asia. Drawing on the comparative analysis from the ISEAS–Yusof Ishak Institute's 2024 survey of university students across six countries: Indonesia, Malaysia, the Philippines, Singapore, Thailand, and Vietnam, this study highlights key similarities and differences in how young people perceive religion and translate these beliefs into civic participation. This study argues that youth religiosity in Southeast Asia is neither declining nor uniformly increasing; rather, it is being reconfigured in diverse ways. Across the region, religion remains an important component of youth identity, though its expression varies. Important differences, particularly, emerge in the relationship between religiosity and public life. In Muslim-majority countries such as Indonesia and Malaysia, religion plays a more prominent role in shaping political attitudes and civic values, with youth more likely to support leaders and policies aligned with religious principles. In contrast, youth in Singapore and Vietnam tend to adopt more secular or institutional perspectives, where religion is less directly linked to political engagement. The Philippines and Thailand occupy an intermediate position, where religion informs moral outlooks but does not uniformly dictate civic behavior.

Youth and Religion in the Muslim World: Negotiating Identity, Modernity, and Faith

Professor Mohamed CHTATOU

Université Internationale de Rabat
Rabat, MOROCCO

The Muslim world is currently experiencing one of the most significant demographic transformations in its history, with youth constituting a substantial proportion of the population in many Muslim-majority societies. This demographic reality has profound implications for the role of religion in shaping identities, social practices, and political attitudes. The relationship between youth and religion in the Muslim world is complex, dynamic, and often characterized by negotiation between tradition and modernity, continuity and change. This paper examines how young Muslims engage with religion in contemporary contexts marked by globalization, digital connectivity, socio-economic challenges, and evolving cultural norms.

Historically, Islam has played a central role in structuring social life, moral values, and collective identity across Muslim societies. However, younger generations are increasingly interacting with religious traditions in ways that reflect both continuity with inherited beliefs and innovative reinterpretations. Rather than representing a simple dichotomy between secularization and religious revival, youth engagement with Islam often reflects hybrid forms of religiosity. Many young Muslims seek to reconcile their faith with modern education, global cultural

flows, and democratic aspirations. As a result, religion becomes a field of negotiation where young people reinterpret religious teachings to address contemporary issues such as gender relations, social justice, civic participation, and personal ethics.

The digital revolution has significantly transformed the ways in which young Muslims access religious knowledge and authority. Social media platforms, online sermons, and digital religious influencers have reshaped traditional structures of religious authority that were historically centered on scholars and local institutions. Young Muslims increasingly turn to online spaces to explore theological debates, seek guidance, and express religious identities. This digital environment has facilitated both the diversification of religious discourse and the emergence of new forms of community-building that transcend national and cultural boundaries. At the same time, the proliferation of digital religious content raises questions about authenticity, authority, and the potential for ideological polarization.

Socio-political contexts also play a crucial role in shaping youth religiosity. In some settings, religion serves as a resource for resilience and moral orientation in the face of economic uncertainty, political instability, and social marginalization. In others, religious engagement may intersect with activism, reformist movements, or calls for greater social and political participation. Youth-led initiatives across the Muslim world demonstrate how religion can function as a source of ethical inspiration for addressing issues such as environmental responsibility, poverty alleviation, and community solidarity.

At the same time, tensions may arise between generational expectations and traditional religious institutions. Young Muslims often challenge established interpretations of religious norms, particularly regarding gender roles, individual freedoms, and cultural practices. These debates reflect broader processes

of social transformation in which religious traditions are continuously reinterpreted and renegotiated.

By examining youth religiosity through sociological, cultural, and political lenses, this paper highlights the diversity of religious experiences among young Muslims. It argues that youth should not be viewed merely as passive recipients of religious traditions but as active agents who reinterpret and reshape Islam in response to contemporary realities. Understanding these dynamics is essential for appreciating how religion continues to influence the evolving identities, aspirations, and social engagements of younger generations in the Muslim world.

Keywords:

Youth; Islam; Muslim societies; Religious identity; Digital religion; Globalization; Religious authority; Social change; Youth activism; Modernity.

Negotiating Belief: Emerging Forms of Religiosity among Contemporary Youth

PhD, Professor ALA UDDİN

Department of Anthropology, University of Chittagong, Bangladesh
ala.uddin@cu.ac.bd

Contemporary debates often claim that the youth generation has increasingly become less religious in the digital age, with the influence of social pluralism and rapid cultural transformation. However, such an account of simple decline overlooks a more complex shift in the process and articulation of belief and religiosity. The present paper examines the contemporary problem of faith among the young generation, and explains the new aspects of religiosity that are being created under the conditions of social transformation related to youth. It asks a broad question: How do young people balance religious faith, ethical ideals, and religious relevance in a world in which religious authority is increasingly viewed with skepticism but not always sought to be banished? This study relies on anthropological understanding to appeal to the premise of lived religion and meaning-making to understand religion as not only innate in the mundane practices, social relations, and moral worlds. This paradigm does not consider belief as a complex of doctrines but considers it in terms of reinterpreting religious traditions under changing cultural conditions by people. The study is methodologically based on a qualitative ethnographic design that includes an inoculation and combination of in-

depth interviews, observations, and informal discussions, supplemented by a survey to expose the overall tendencies in the views of the young generation on religion and spirituality. The results show that despite the apparent cessation of institutional affiliation, moral orientation, community, and existential meaning are still discovered by many youths in more liberal and individualized forms of religiosity. Pick-and-choose ritualization, digital religion, and individual spiritual sense have become trends. This study maintains that modern youth religiosity cannot be considered a loss of faith but rather a reorganization of belief under the influence of new social, technological, and cultural conditions. It contributes to the broader anthropological literature on religion by exploring the ways in which belief is altered to suit changing social worlds, with a particular focus on these changes.

Keywords:

youth, religiosity, lived religion, anthropology of religion, digital religion, belief transformation, ethnography

“Yalnızlık ve Ekran”: Sosyal İzolasyonun Madde Bağımlılığına Köprü Rolü

Eyüp KURT

Doç. Dr., AKÜ İlahiyat Fakültesi
dortyollueyup@gmail.com

Bu çalışma, modern toplumun en belirgin paradokslarından biri olan “bağlantılı yalnızlık” fenomenini ve bu durumun bireyleri madde bağımlılığına sürükleyen bir “köprü” olarak nasıl işlev gördüğünü derinlemesine incelemektedir. Dijital teknolojilerin gündelik yaşamın her alanına sirayet etmesiyle birlikte, bireylerin ekran karşısında geçirdikleri süre dramatik bir şekilde artmış; ancak bu durum paradoksal bir biçimde sosyal izolasyonun ve psikolojik yalnızlığın derinleşmesine neden olmuştur. Araştırma, ekran bağımlılığının sadece bir zaman yönetimi sorunu değil, aynı zamanda nörobiyolojik bir mekanizma olduğunu ve beynin ödül sistemini madde bağımlılığına benzer bir biçimde manipüle ettiğini ortaya koymaktadır. Kendini Tedavi Etme Hipotezi çerçevesinde, sosyal izolasyonun yarattığı duygusal boşluk, anksiyete ve depresyon gibi negatif afektif durumlar, bireyleri bu acı verici hislerden kaçmak için önce dijital dünyalara, ardından ise daha güçlü uyarım sağlayan psikoaktif maddelere yönlendirmektedir. Özellikle ergenlik dönemindeki bireyler üzerinde yapılan çalışmalar, denetlenemeyen ekran kullanımının dopaminerjik reseptörlerde duyarsızlaşmaya yol açarak madde deneme riskini artırdığını göstermektedir. Türkiye özelinde elde

edilen güncel veriler, uyuşturucuya bağlı ölümlerdeki artışın ve ekran kullanım sürelerinin küresel ortalamaların üzerinde seyretmesinin yarattığı toplumsal riski vurgulamaktadır. Çalışma, bu döngüyü kırmak için dijital okuryazarlık, aile içi iletişim stratejileri ve nörobiyolojik temelli koruyucu müdahalelerin gerekliliğini savunmaktadır. Sonuç olarak, sosyal izolasyon ve ekran bağımlılığı arasındaki etkileşimli ilişki, madde bağımlılığına giden yolda en kritik belirleyicilerden biri olarak tanımlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler:
Bağlantılı Yalnızlık, Ekran Bağımlılığı, Madde Bağımlılığı, Nörobiyolojik Mekanizma, Kendini Tedavi Etme Hipotezi.

•

"Loneliness and the Screen": The Role of Social Isolation as a Bridge to Substance Addiction

This research report examines the "connected loneliness" paradox, exploring how digital screen addiction functions as a "bridge" to substance use disorders. As digital technologies permeate daily life, increased screen time has paradoxically deepened social isolation and psychological loneliness. The study reveals that screen addiction is a neurobiological mechanism that manipulates the brain's reward system similarly to psychoactive substances. According to the Self-Medication Hypothesis, the emotional void, anxiety, and depression caused by social isolation drive individuals to seek escape—first through digital worlds and later through stronger chemical stimulants. Research on adolescents indicates that compulsive screen use causes desensitization in dopaminergic receptors, significantly

increasing the risk of drug experimentation. Data from Turkey highlight a critical social risk, with screen usage and drug-related deaths exceeding global averages. To break this destructive cycle, the report advocates for enhanced digital literacy, improved intra-family communication, and neurobiologically-based protective interventions. Ultimately, the symbiotic relationship between social isolation and screen addiction is identified as a primary determinant in the development of substance addiction.

Keywords:

Connected Loneliness, Screen Addiction, Substance Addiction, Neurobiological Mechanism, Self-Medication Hypothesis.

Üniversite Gençliğinin Spiritüel İnançlara Yönelimleri Üzerine Bir Araştırma: Çanakkale Örneği

Melisa Büşranur AKCA[1]
Fatmanur Dikmen[2]

Gençlik ve inanç konusu sosyal bilimlerin hemen her dalında temel ilgi ve araştırma alanlarından biridir. Güncel literatürde ise gençlik ve din hakkındaki çalışmaların, gençliğin dindarlık düzeyleri, sekülerleşme sürecinin dini tutum ve davranışlara etkisi ve kuşaklar arası dini dünya görüşü farklılaşmaları gibi konularda yoğunlaştığı anlaşılmaktadır. Öte yandan özellikle sosyal medya kullanımın gençler arasında yaygınlaşması ve pandemi döneminde yaşanan bireyselleşme süreci ile birlikte gençler arasında spiritüel inançlara ve davranışlara yönelik ilginin arttığı gözlemlenmektedir. Özellikle öğrenci yurtlarında, meditasyon yapma, tarot falı bakma, çeşitli bitkilerle seramonyal rahatlama tekniklerine başvurma, sosyal medya üzerinden arınma-meditasyon temalı terapi çemberleri uygulamalarına katılma gibi yönelimlerin yaygın olduğu anlaşılmaktadır. Bu noktada gençlerin din ile ilişkisine yönelik "gençler dinden uzaklaşıyor mu yoksa spiritüel yönelimler başta olmak üzere

[1] Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, akcamelisa13@gmail.com

[2] Dr. Öğr. Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Din Sosyolojisi Ana Bilim Dalı, fatmanur.dikmen@comu.edu.tr

farklı inançsal yönelimlerle bireysel bir dini anlam dünyası mı kurmaya çalışıyor?" sorusu ortaya çıkmaktadır. Bu problematikten hareketle çalışmada, gençlerin spiritüel inanç ve uygulamalara ilişkin görüş ve tutumları, bu uygulamalarla tanışmalarının nasıl gerçekleştiği, spiritüel yönelimlere nasıl bir anlam yükledikleri ve kurumsal din ile spiritüel yönelimleri arasında nasıl bir ilişki kurdukları anlaşılmaya ve yorumlanmaya çalışılacaktır. Nitel yöntemin benimsendiği bu çalışmada veriler yarı yapılandırılmış mülakat formları aracılığıyla, derinlemesine mülakat tekniği kullanılarak toplanacaktır. Görüşme grubunu, Çanakkale il merkezindeki en az dört yıllık fakültelerde aktif olarak öğrenim gören gençler teşkil etmektedir. Elde edilen veriler tematik-kategorik analiz tekniğiyle analiz edilerek yorumlanacaktır.

Anahtar Kelimeler:
Din Sosyolojisi, Üniversite Gençliği, Din, Spiritüel Arayış, Dindarlık.

Toplumsal Değerlerin İnşasında Üç Temel Dinamik: Aile, Okul ve Sosyal Çevre Bağlamında Gençlik

Muhammed AYDIN

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığı, Sosyal Hizmetler Şube Müdürü
aydin.muhammed@adu.edu.tr.

Gençlik dönemi, bireyin kimlik oluşumu ve değer sisteminin şekillenmesi açısından kritik bir gelişim evresidir. Bu süreçte birey, yalnızca biyolojik değişimler yaşamamakta; aynı zamanda sosyal çevresiyle kurduğu etkileşimler aracılığıyla ahlaki yargılarını yeniden şekillendirmektedir. Toplumsal yapının temelini oluşturan değerler sistemi, bireylere doğrudan aktarılmaktan ziyade, çeşitli sosyal kurumlar aracılığıyla dolaylı olarak kazandırılmaktadır. Bu noktada aile, okul ve sosyal çevre, bireyin sosyalleşme sürecinde öne çıkan üç temel yapı taşı olarak karşımıza çıkmaktadır. Aile, bireyin ilk değerlerle tanıştığı ve temel ahlaki normları öğrendiği birincil ortamdır. Okul ise bu değerleri toplumsal normlarla uyumlu hale getiren kurumsal bir yapıdır. Sosyal çevre ve ise bireyin öğrendiği değerleri yeniden yorumladığı dinamik bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır.

Günümüzde teknolojik gelişmeler gençlerin sosyalleşme biçimlerini önemli ölçüde değiştirmiştir. Dijital platformlar, geleneksel değer aktarım mekanizmalarına alternatif yeni etkileşim alanları yaratmakta; bu durum, gençlerin ahlaki gelişiminde fırsat ve riskleri içerisinde barındırmaktadır. Söz

konusu çalışmanın temel amacı, gençlik döneminde ahlaki gelişimi şekillendiren aile, okul ve sosyal çevre faktörlerini bütüncül bir yaklaşımla kuramsal çerçevede incelemek, gençlerin sağlıklı bir ahlaki gelişim süreci geçirebilmeleri noktasında öneriler ortaya koymaktır. Aile, okul ve sosyal çevre arasında kurulacak dengeli ve tutarlı bir iş birliğinin, gençlerin sağlıklı bir değer sistemi geliştirmelerinde kritik öneme sahip olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler:
Gençlik, Değerler Sistemi, Aile, Okul, Sosyal Çevre

•

Three Fundamental Dynamics in the Construction of Societal Values: Youth within the Context of Family, School, and Social Environment

Adolescence is a critical developmental stage for the formation of an individual's identity and the shaping of their value system. During this period, individuals not only experience biological changes but also reshape their moral judgments through interactions with their social environment. The value system, which forms the basis of the social structure, is acquired indirectly through various social institutions rather than being directly transmitted to individuals. At this point, family, school, and social environment emerge as three fundamental building blocks in the individual's socialization process. The family is the primary environment where the individual first encounters values and learns basic moral norms. School is an institutional structure that harmonizes these values with social norms. The social environment, on the other hand, emerges as a dynamic

space where the individual reinterprets the values they have learned.

Today, technological advancements have significantly altered the ways in which young people socialize. Digital platforms create new interaction spaces as alternatives to traditional value transmission mechanisms; this situation contains both opportunities and risks in the moral development of young people. The main aim of this study is to examine the family, school, and social environment factors that shape moral development during adolescence within a holistic theoretical framework, and to offer suggestions for young people to undergo a healthy moral development process. It is believed that a balanced and consistent collaboration between family, school, and social environment is critically important in enabling young people to develop a healthy value system.

Keywords:
Youth, Value System, Family, School, Social Environment

Saygı, Yönelim ve Nefret Bağlamında Avrupa'da Müslüman Olmayan Gençlerin İslam'a Yönelik Tutumları

Sevde DÜZGÜNER[1]

Duygusal karmaşa ve sorgulayıcı düşüncenin hâkim olduğu bir gelişim döneminde gencin ilgisini çeken konulardan biri de dindir. Gençlerin dine yönelik tutumlarının şekillenmesinde bireysel, sosyal, kitlesel ve teknolojik pek çok etmen rol oynamaktadır. Avrupalı gençlerin içinde bulundukları sosyal ve dijital ortam onların İslam ve Müslümanlarla karşılaşmalarına ve dolayısıyla bu dine yönelik de bir tutum geliştirmelerine neden olmaktadır. Özellikle son yıllarda Avrupa'da artan Müslüman nüfus nedeniyle Avrupalı gençler Müslümanlarla daha çok temas etmekte, geleneksel ve sosyal medyanın etkisiyle de İslam dini gündemlerinde yer almaktadır. Müslüman olmayan bir ailede yetişen Avrupalı gençlerin İslam ve Müslümanlara yönelik tutumlarını belirlemek için literatür ve medya taraması yapılmıştır. Konu ile ilgili son beş yılda ulusal ve uluslararası basında yer alan 380 habere yansıyan olaylar ışığında Avrupalı gençlerin İslam ve Müslümanlara yönelik tutumları (1) saygı ve insan hakları çerçevesinde geliştirilen olumlu tutum, (2) İslam ve Müslümanlardan etkilenerek bu dine yönelme ve ihtida, (3) tehdit olarak görerek İslamofobik tutum geliştirme şeklinde

[1] Doç. Dr., Marmara Üniversitesi ve Diyanet İşleri Başkanlığı, sevde.duzguner@marmara.edu.tr

sınıflandırılmıştır. Tebliğde Avrupalı gençlerin bu tutumlarına alandan örnekler verilerek Avrupalı gençlerin İslam'a yönelik ilgisinin yanı sıra İslamofobik akran zorbalığının artışına dikkat çekilecektir. Tebliğde ayrıca Müslüman olmayan gençlerin bu tutumlarının Müslüman gençler üzerindeki etkisi incelenecek ve Avrupa'daki gençler arasındaki bu havanın genelde dünya gündemine özelde ise Türkiye'deki gençlere yansımalarına ilişkin çıkarımlarda bulunulacaktır.

İnançla İlgili Meselelere Verilen Yer Açısından Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programları

Mehmet YILDIZ[1]

Günümüz toplumunda gençlerin din ile ilişkilerinde bir hareketlilik yaşanmaktadır. Günümüz gençliği özellikle inanç konusunda çeşitli sorular üretip, bunlara cevap bulma arayışı içindedir. Gençlerin inanca dair bu sorgulamaları, onların yeni bir anlam arayışı içinde olduklarını göstermektedir. Örgün din eğitimi faaliyetleri, gençlerin bu sorularına cevap bulabilmelerine imkânı sunabilir. Örgün din eğitimi faaliyetleri arasında yer alan ve 1982'den itibaren liselerde zorunlu olarak okutulan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinin, gençlerin bu arayışlarına cevap verme de önemli bir fonksiyona sahip olduğu söylenebilir. Dolayısıyla ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretim programlarının gençlerin bu ihtiyacını karşılayabilecek bir içeriğe sahip olması gerekir. Bu çerçevede çalışmada, Türkiye'deki ortaöğretim kurumlarında 1982'den günümüze kadar uygulanan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretim programları, inançla ilgili meselelere verilen yer acısından incelenmiştir. Çalışmanın temel amacı, ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretim programlarında inançla ilgili meselelere yer verilme durumunu tespit etmek ve bu

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, mehhmetyildiz@cumhuriyet.edu.tr

konuda programlarda meydana gelen gerçekleşen değişimi ortaya koymaktır. Araştırma nitel türde ve durum çalışması desenindedir. Araştırmanın verileri, dokuman incelemesi tekniği ile Talim Terbiye Kurulu tarafından kabul edilen ve 1982'den günümüze kadar ortaöğretim kurumlarında uygulanan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretim programlarından toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre 1982, 1994 ve 2006 ve 2010 programlarında inançla ilgili meselelere yer verilmemiştir. 2018'den itibaren ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretim programlarında inançla ilgili meselelere yer verildiği görülmektedir. 2018 ve 2024 programlarında inançla ilgili meselelerin ele alındığı birer üniteye yer verildiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler:
Din Eğitimi, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Öğretim Programı, İnançla İlgili Meseleler

•

Secondary School Religious Culture and Ethics Curricula in Terms of the Place Given to Matters of Faith

In contemporary society, there is a dynamism in the relationship between young people and religion. Today's youth, especially regarding faith, are generating various questions and seeking answers to them. These inquiries about faith by young people indicate that they are in search of a new meaning. Formal religious education activities can offer young people the opportunity to find answers to these questions. It can be said that the Religious Culture and Moral Knowledge course, which is included in formal religious education activities and

has been taught compulsorily in high schools since 1982, has an important function in answering these searches of young people. Therefore, the secondary education Religious Culture and Moral Knowledge curriculum should have content that can meet this need of young people. In this context, the Religious Culture and Moral Knowledge curriculum implemented in secondary education institutions in Turkey from 1982 to the present has been examined in terms of the place given to issues related to faith. The main purpose of the study is to determine the extent to which issues related to faith are included in the secondary education Religious Culture and Moral Knowledge curriculum and to reveal the changes that have occurred in the programs in this regard. This research is qualitative in nature and uses a case study design. Data was collected using document analysis techniques from the Religious Culture and Moral Education curricula approved by the Board of Education and implemented in secondary schools from 1982 to the present. According to the research results, issues related to faith were not included in the 1982, 1994, 2006, and 2010 curricula. From 2018 onwards, issues related to faith have been included in the secondary school Religious Culture and Moral Education curricula. The 2018 and 2024 curricula each include a unit addressing issues related to faith.

Keywords:

Religious Education, Religious Culture and Moral Education, Curriculum, Matters of Faith

Modern İnanç Sorunları ve Yeni Dindarlık Türleri; İslam Düşüncesi Açısından Bir Değerlendirme.

Osman GÜNEŞ[*1]

Modernleşme, sekülerleşme, dijitalleşme ve bireyselleşme süreçleri bireyin din ile olan bağlantısını köklü bir değişim ve dönüşüme uğratmış, dini düşünce ve pratiklerin yeniden yorumlanmasına zemin hazırlamıştır. Bu değişim ve dönüşüm, özellikle inanç, dini pratikler, geleneksel dini yapılar ve dini otorite gibi konularda değişik tartışmalar ve yeni fikirleri doğurmuştur. Bu süreç, bir yandan "yeni dindarlık" biçimlerini ortaya çıkarken, bireyin dini yapılarla münasebetini yeniden tanımlamaya, anlam, kimlik ve aidiyet arayışlarını değişik dindarlık biçimleri aracılığıyla ifade etmeye zemin hazırlamıştır. Bu çalışma, günümüz dünyasında öne çıkan ve yeni dindarlık biçimleri olan ateizm, deizm, agnostisizm, panteizm ve apateizm gibi inanç yeni inanç türlerini ve geleneksel dinden uzaklaşan yeni dindarlık anlayışlarını analiz etmeyi amaçlamaktadır.

Çalışmada çağdaş inanç problemleri; bu problemlerin ortaya çıkmasında seküler dünya görüşünün tesiri, din-bilim ilişkisinde yaşanan tartışmalar, kötülük problemi, akıl-vahiy çatışması, dini şüphecilik, dine dair bireysel yorumlarının artması ve dijital medya ortamlarında dinî bilginin disiplinsiz, parçalı ve

* Dr, Diyanet İşleri Başkanlığı Denizli-Merkezefendi Müftüsü, osmangunes28@hotmail.com

çoğunlukla denetimsiz olarak dolaşıma sokulması gibi faktörler ele alınmaktadır.

Sonuç olarak bu çalışma, günümüz inanç problemlerini sadece sekülerleşme ya da dinden uzaklaşma olgusu üzerinden açıklamanın yetersiz olduğunu, İslam düşüncesinin bu sorunlara karşı salt savunmacı bir tutum takınılması yerine; modern bireyin anlam arayışı, kimlik inşası ve dinî bilgisinin dönüşümü bağlamında çok boyutlu bir süreç olarak ele alınması gerektiğini ileri sürmektedir. Bu bağlamda İslam düşüncesinin bilgi ve ahlaki birikiminin, modern inanç problemlerine katkı sağlayabilecek önemli bir referans çerçevesi sunduğu değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler:
Modern İnanç Problemleri, Yeni Dindarlık Türleri, Dijitalleşme, Modernleşme, Sekülerleşme.

•

Modern Issues of Faith and New Types of Religiosity: An Evaluation from the Perspective of Islamic Thought.

The processes of modernization, secularization, digitalization, and individualization have fundamentally changed and transformed the individual's relationship with religion, paving the way for the reinterpretation of religious thought and practices. This change and transformation has given rise to various debates and new ideas, particularly on issues such as belief, religious practices, traditional religious structures, and religious authority. While this process has brought forth "new forms of religiosity," it has also prepared the ground for redefining the individual's relationship with religious

structures and expressing their search for meaning, identity, and belonging through different forms of religiosity. This study aims to analyze new belief types and new understandings of religiosity that are prominent in today's world, such as atheism, deism, agnosticism, pantheism, and apatheism, and that are moving away from traditional religion.

The study examines contemporary problems of belief; This study examines factors such as the influence of a secular worldview on the emergence of these problems, debates in the relationship between religion and science, the problem of evil, the conflict between reason and revelation, religious skepticism, the increase in individual interpretations of religion, and the dissemination of religious knowledge in an undisciplined, fragmented, and often uncontrolled manner in digital media environments.

In conclusion, this study argues that explaining contemporary problems of faith solely through the lens of secularization or distancing from religion is insufficient. Instead of adopting a purely defensive stance, Islamic thought should be considered as a multi-dimensional process within the context of the modern individual's search for meaning, identity construction, and the transformation of religious knowledge. In this context, it is assessed that the intellectual and moral accumulation of Islamic thought offers an important frame of reference that can contribute to understanding modern problems of faith.

Keywords:

Modern Problems of Faith, New Types of Religiosity, Digitalization, Modernization, Secularization.

Modern Gençliğin Anlam Arayışına Klasik Bir Cevap: Fârâbî'nin Erdemli Şehrinde "Gerçek Mutluluk"

Gülten CANPOLAT[1]

Bu araştırmanın temel konusu; dijitalleşme ve küreselleşme gibi etkenlerle anlam krizi yaşayan günümüz gençliğinin yaşamış olduğu varoluşsal boşluk hissine karşı, klasik İslam düşüncesinin itibarlı isimlerinden biri olan Fârâbî'nin *es-Saâdetü'l-Kusvâ* (En Yüce Mutluluk) kavramından hareketle geliştirilen felsefi bir bakış açısıdır. Araştırmanın önemi; modernitenin çoğunlukla haz merkezli mutluluk anlayışının (hedonizm) genç bireylerin inanç dinamiklerini zayıflattığı ve kalıcı tatminsizlik oluşturduğu bir dönemde, kadim bir düşünce sisteminin yeniden yorumlanarak güncel bir soruna çözüm sunmasıdır. Amaç, Fârâbî'nin mutluluk ve erdemli şehir modelini analiz ederek, modern gençliğin anlam arayışına yönelik bir anlam haritası ortaya koymaktır. Yöntem olarak, Fârâbî'nin *el-Medînetü'l-Fâzıla* ve *Tahsilü's-Saâde* eserlerinin nitel metin analizi ile kavramsal çerçeve çözümlemesi kullanılmıştır. Araştırmada şu temel sonuçlara ulaşılmıştır: Fârâbî'ye göre gerçek mutluluk, geçici haz veya duygu durumları değil; insanın

[1] Doktora Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü İslam Felsefesi Anabilim Dalı, 0009-0009-3502-6538, canpolatgulten23@gmail.com.

nazarî ve amelî yetkinliklerini kullanarak "İlk Sebep"e (Tanrı) yaklaşması ve ruhun kemale ermesidir. Bu süreçte inanç, yalnızca bir kabuller bütünü değil, bireyin erdemli şehir (el-Medînetü'l-Fâzıla) içinde kendini gerçekleştirmesini sağlayan dinamik bir güç olarak tespit edilmiştir. Modern gençliğin hedonist mutluluk arayışının aksine, Fârâbî'nin entelektüel yetkinlik ve ahlaki erdem sentezi, bireye kalıcı tatmin ve varoluşsal doyum sağlayabileceği belirlenmiştir. Ayrıca bu kadim yaklaşımın, modern psikolojideki anlam arayışı (logoterapi) tartışmalarına felsefi bir temel sunduğu ve günümüz gençliği için uygulanabilir bir erdem inşası verileri içerdiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler:
İslam Felsefesi, es-Saâdetü'l-Kusvâ, el-Medînetü'l-Fâzıla, Hedonizm, Anlam Krizi, Logoterapi

•

This research explores a philosophical perspective developed from al-Fārābī's concept of *al-Saʿādah al-Quṣwā* (The Supreme Happiness) as a response to the existential void and crisis of meaning experienced by contemporary youth due to digitalization and globalization. The significance of the study lies in its reinterpretation of an ancient thought system to address a modern problem, particularly in an era where hedonistic happiness weakens the dynamics of belief and leads to persistent dissatisfaction. The aim is to analyze al-Fārābī's model of happiness and the virtuous city to provide a "map of meaning" for modern youth. Methodologically, qualitative text analysis and conceptual framework analysis of al-Fārābī's *al-Madīnah al-Fāḍilah* and *Taḥṣīl al-Saʿādah* are employed. The research yields the following conclusions: According to al-Fārābī, true happiness is not a transient state of pleasure but

the perfection of the soul and the attainment of proximity to the "First Cause" through theoretical and practical virtues. In this context, belief is identified not merely as a set of dogmas but as a dynamic force enabling self-actualization within the virtuous city. Furthermore, it is concluded that this classical approach provides a philosophical foundation for modern logotherapy and offers applicable insights for the cultivation of virtue among today's youth.

Keywords:

Islamic Philosophy, *al-Saʿādah al-Quṣwā*, *al-Madīnah al-Fāḍilah*, Hedonism, Crisis of Meaning, Logotherapy.

Amerika'da Kampüste Müslüman Olmak: George Mason Üniversitesi MSA Deneyimi Üzerine Nitel Bir Saha Çalışması

Halide Rumeysa KÜÇÜKÖNER[1]

Batı toplumlarında yaşayan Müslüman gençlerin dini kimliklerini nasıl korudukları ve yaşadıkları toplumla nasıl bir ilişki kurdukları günümüzde önemli araştırma konularından biridir. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde üniversite kampüslerinde faaliyet gösteren Muslim Student Association (MSA) toplulukları, Müslüman gençlerin hem dini kimliklerini sürdürdükleri hem de sosyal ve kültürel etkileşim alanları oluşturdukları önemli platformlar olarak öne çıkmaktadır.

Bu çalışma, Amerikan üniversitelerinde Müslüman gençlerin kimlik inşa süreçlerini ve dini aidiyet biçimlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, yazarın George Mason Üniversitesi'nde iki yıl süren akademik görevi sırasında yürüttüğü saha çalışmasına dayanmaktadır. Bu süreçte üniversitede faaliyet gösteren MSA topluluğunun etkinlikleri gözlemlenmiş ve MSA üyesi Müslüman öğrencilerle yarı yapılandırılmış mülakatlar gerçekleştirilmiştir.

---

[1] *Doç. Dr., Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, İslam Mezhepleri Tarihi Anabilim Dalı, Diyarbakır, Türkiye,* rumeysah@hotmail.com. Bu çalışmadaki veriler Tübitak 2219 Yurtdışı Araştırma Bursu ile 1059B192202209 nolu proje kapsamında Amerika George Mason Üniversitesi'nde gerçekleştirilen araştırmalar sonucunda elde edilmiştir. Tübitak'a projeme verdiği destekten ötürü teşekkürü borç bilirim.

Araştırma bulguları, MSA topluluklarının yalnızca ibadet ve dini pratiklerin yerine getirildiği alanlar olmadığını; aynı zamanda Müslüman gençlerin sosyal dayanışma geliştirdikleri, kimliklerini ifade ettikleri ve akademik yaşamla dini aidiyetlerini birlikte sürdürebildikleri önemli sosyal mekânlar olduğunu göstermektedir. Mülakatlar, Müslüman öğrencilerin bir yandan dini kimliklerini korumaya önem verdiklerini, diğer yandan Amerikan toplumunun değerleri ve akademik kültürü içinde aktif bir şekilde yer aldıklarını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda gençlerin kendilerini sıklıkla hem Müslüman hem de Amerikalı olarak tanımladıkları ve çok katmanlı bir "Amerikalı Müslüman" kimliği geliştirdikleri görülmektedir.

MSA yapılanmasının dikkat çekici yönlerinden biri, organizasyonun büyük ölçüde öğrenciler tarafından yönetilmesi ve yürütülmesidir. Öğrenciler programların planlanması, organizasyonu, finansal süreçler ve üniversite yönetimiyle ilişkiler dâhil olmak üzere birçok alanda aktif sorumluluk üstlenmektedir. Bu durum gençlerin hem kurumsal sorumluluk bilinci kazanmalarına hem de dini kimliklerini kamusal alanda ifade edebilme becerisi geliştirmelerine katkı sağlamaktadır. Nitekim bazı kampüslerde ibadet alanlarının kapatılması gibi durumlarda MSA üyelerinin barışçıl ve görünür eylemler gerçekleştirerek taleplerini dile getirdikleri ve bu sayede mescitlerin yeniden açılmasını sağlayabildikleri görülmektedir.

Çalışma ayrıca bu deneyimin Türkiye'de üniversitelerde faaliyet gösteren dini gençlik yapılanmaları açısından da değerlendirilebileceğini ileri sürmektedir. Özellikle üniversite kampüslerinde kurulan Diyanet genç ofislerin, öğrencilerin daha aktif rol üstlendiği, karar alma ve organizasyon süreçlerinde daha fazla sorumluluk aldığı katılımcı bir model doğrultusunda yeniden yapılandırılmasının gençlerin dini

aidiyet ve sorumluluk bilincinin gelişmesine katkı sağlayabileceği değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak bu araştırma, Amerika George Mason Üniversitesi örnekliğinde üniversite ortamında öğrenci merkezli dini organizasyonların gençlerin inanç, kimlik ve aidiyet süreçleri üzerinde önemli bir rol oynadığını ortaya koymakta ve bu deneyimin farklı bağlamlarda gençlik çalışmalarına katkı sunabilecek bazı imkânlar barındırdığını göstermeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler:
Amerikan İslamı, Amerikan Müslüman Gençlik, Muslim Student Association (MSA), Dini Kimlik ve Aidiyet, Kampüs Kültürü

•

Muslim Life on Campus in the United States: A Qualitative Field Study of the Muslim Student Association (MSA) Experience at George Mason University

Halide Rumeysa KÜÇÜKÖNER[1]

The question of how Muslim youth living in Western societies

[1] Assoc. Prof. Dr., Dicle University, Faculty of Theology, Department of History of Islamic Sects, Diyarbakır, Türkiye, rumeysah@hotmail.com. The data used in this study were obtained as part of the research conducted at George Mason University, United States, within the scope of the TÜBİTAK 2219 International Postdoctoral Research Fellowship Program, project number 1059B192202209. I would like to express my sincere gratitude to TÜBİTAK for its support of my project.

preserve their religious identities and establish relationships with the societies in which they live has become an important subject of research today. In particular, Muslim Student Association (MSA) communities operating on university campuses in the United States stand out as significant platforms where Muslim youth both maintain their religious identities and create spaces for social and cultural interaction.

This study aims to examine the processes of identity construction and forms of religious belonging among Muslim youth at American universities. The research is based on fieldwork conducted during the author's two-year academic appointment at George Mason University. During this period, the activities of the MSA community operating at the university were observed, and semi-structured interviews were conducted with Muslim students who are members of the MSA.

The findings of the research indicate that MSA communities are not merely spaces where worship and religious practices are performed; rather, they function as significant social environments in which Muslim youth develop social solidarity, express their identities, and sustain their religious belonging alongside their academic lives. The interviews reveal that Muslim students attach importance to preserving their religious identities while simultaneously participating actively in the values and academic culture of American society. In this context, it is observed that young people frequently define themselves as both Muslim and American and develop a multilayered "American Muslim" identity.

One of the notable characteristics of the MSA structure is that the organization is largely managed and operated by students. Students assume active responsibilities in many areas, including the planning and organization of programs, financial processes, and relations with the university administration. This

situation contributes both to the development of institutional responsibility among young people and to their ability to express their religious identities in the public sphere. Indeed, in some cases where prayer spaces on campuses were closed, MSA members organized peaceful and visible actions to express their demands, thereby contributing to the reopening of campus prayer rooms.

The study further suggests that this experience can also be evaluated in relation to religious youth structures operating at universities in Türkiye. In particular, it is argued that Diyanet youth offices established on university campuses could be restructured according to a more participatory model in which students assume more active roles and greater responsibility in decision-making and organizational processes. Such an approach is considered likely to contribute to the development of young people's sense of religious belonging and responsibility.

In conclusion, this research, based on the example of George Mason University in the United States, demonstrates that student-centered religious organizations in university settings play a significant role in the processes of faith, identity, and belonging among young people, and aims to show that this experience contains certain possibilities that may contribute to youth studies in different contexts.

Keywords:

American Islam, American Muslim Youth, Muslim Student Association (MSA), Religious Identity and Belonging, Campus Culture

Başörtüsüz Bir İlahiyatçı Olmak: Dini Kimliğin Toplumsal Müzakeresi

Abdullah ÖZBOLAT[1]
Ali AKSAÇ[2]

İlahiyat fakültelerinde öğrenim gören öğrenciler, toplumda çoğu zaman belirli bir dindarlık temsiliyle ilişkilendirilmektedir. Bu temsiller içerisinde başörtüsü, dini kimliğin görünür bir göstergesi olarak önemli bir yer tutmaktadır. Ancak son yıllarda ilahiyat fakültelerinde başörtüsüz öğrencilerin varlığı, dindarlık ve dini kimlik konusundaki toplumsal kabullerin yeniden düşünülmesini gerektiren bir durum ortaya çıkarmaktadır. Bu çalışma, başörtüsüz ilahiyat öğrencilerinin dini kimliklerini nasıl deneyimlediklerini ve bu kimliğin toplumsal algılarla nasıl karşılaştığını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma nitel araştırma yöntemine dayanmaktadır. Araştırma kapsamında başörtüsüz ilahiyat öğrencilerine ulaşmak amacıyla kartopu örnekleme tekniği kullanılmış ve toplam 11 katılımcıya ulaşılmıştır. Veri, yarı yapılandırılmış mülakatlar aracılığıyla toplanmış ve elde edilen veriler tematik analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Bulgular, toplumda ilahiyat öğrencilerine yönelik güçlü bir başörtüsü beklentisinin bulunduğunu ve

[1] Prof. Dr., Çukurova Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Din Sosyolojisi Anabilim Dalı, Adana, Türkiye, ozbolata@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6100-4289, ORCID: 0000-0002-6100-4289.

[2] Arş. Gör., Çukurova Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Din Sosyolojisi Anabilim Dalı, Adana, Türkiye, aaksac@cu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7301-5778.

bu beklentinin başörtüsüz öğrenciler açısından zaman zaman şaşkınlık, sorgulama veya eleştiri şeklinde karşılık bulduğunu göstermektedir. Bununla birlikte katılımcılar, dindarlığın yalnızca dış görünüşle sınırlı olmadığını vurgulayarak dini kimliklerini bireysel yorumları doğrultusunda tanımlamaktadır. Araştırma sonuçları, başörtüsüz ilahiyat öğrencilerinin dini kimliklerini toplumsal beklentiler ile bireysel inanç ve yorumları arasında konumlandırdıklarını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler:
Din sosyolojisi, Dinî kimlik, Başörtüsü, Toplumsal algı.

•

Being An Unveiled Theology Student: The Social Negotiation of Religious Identity

Students enrolled in faculties of theology are often associated in society with a particular representation of religiosity. Within these representations, the headscarf occupies an important place as a visible indicator of religious identity. However, in recent years, the presence of unveiled students in theology faculties has created a situation that calls for a reconsideration of social assumptions regarding religiosity and religious identity. This study aims to examine how unveiled theology students experience their religious identities and how these identities encounter social perceptions. The research is based on a qualitative methodology. In order to reach unveiled theology students, the snowball sampling technique was employed, and a total of 11 participants were included in the study. Data were collected through semi-structured interviews and analyzed using thematic analysis. The findings indicate that there is a

strong social expectation for theology students to wear the headscarf, and that for unveiled students, this expectation is often manifested in the form of surprise, questioning, or criticism. At the same time, participants emphasized that religiosity cannot be reduced solely to outward appearance and defined their religious identities in line with their individual interpretations. The results of the study reveal that unveiled theology students position their religious identities between social expectations and their own personal beliefs and interpretations.

Keywords:
Sociology of religion, Religious identity, Headscarf, Social perception.

Din Öğretimi Öğretmen Adaylarının Epistemolojik İnançlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*

Metin ÇİFTÇİ**

Bu araştırma, din öğretimi öğretmen adayı konumundaki ilahiyat fakültesi öğrencilerinin epistemolojik inançlarını çok boyutlu bir çerçevede incelemeyi amaçlamaktadır. Kesitsel tarama deseniyle yürütülen araştırmaya Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören 363 lisans öğrencisi kolayda örnekleme yöntemiyle dahil edilmiştir. Veri toplama aracı olarak Akçay, Usta Gezer ve Akçay (2016) tarafından geliştirilen Öğretmen Adayları İçin Epistemolojik İnançlar Ölçeği kullanılmıştır. Veriler bağımsız örneklemler t-testi, tek yönlü varyans analizi ve Tukey HSD post-hoc testi ile analiz edilmiştir. Bulgular, öğrencilerin epistemolojik inançlarının boyutlar arasında farklılaşan bir gelişim örüntüsü sergilediğini ortaya koymaktadır. Bilginin gerekçelendirilmesi ($\bar{X}$ = 4.07) ve bilginin gelişimi ($\bar{X}$ = 4.04) boyutlarında görece yüksek düzeyler gözlemlenirken, bilginin kaynağı/değişmezliği boyutu görece daha düşük kalmıştır ($\bar{X}$ = 3.80). Sınıf düzeyi bilginin kaynağı/değişmezliği ve bilginin gelişimi boyutlarında anlamlı farklılaşmalar yaratmış; bu

* Bu çalışma Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimince desteklenmiştir. Proje Numarası: SBA-2026-5573.

** Arş. Gör. Dr. Metin Çiftçi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi/İlahiyat Fakültesi/Felsefe Ve Din Bilimleri Bölümü/Din Eğitimi Anabilim Dalı

farklılaşmalar özellikle ikinci-üçüncü sınıf ile dördüncü sınıf öğrencileri arasında yoğunlaşmıştır. Cinsiyet, yaş, mezun olunan lise türü ve öğretmenlik hedefi açısından anlamlı farklılaşma bulunmamıştır. Bulgular, din eğitimi bağlamında epistemolojik inançların disipliner yapıdan kaynaklanan özgün bir gerilim sergilediği ve eğitim süreci boyunca kısmen dönüşebildiği şeklinde yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler:
Din Eğitimi, Epistemolojik İnançlar, İlahiyat Fakültesi, Öğretmen Adayları, Sınıf Düzeyi

•

Examining The Epistemological Beliefs of Pre-Servıce Religious Education Teachers in Terms of Various Variables

This study examines the epistemological beliefs of pre-service religious education teachers enrolled in a Faculty of Theology within a multidimensional framework. Using a cross-sectional survey design, 363 undergraduate students at Çanakkale Onsekiz Mart University Faculty of Theology were included through convenience sampling. The Epistemological Beliefs Scale for Pre-Service Teachers (Akçay, Usta Gezer & Akçay, 2016) was used for data collection. Data were analysed using independent samples t-test, one-way ANOVA, and Tukey HSD post-hoc test. Findings reveal an uneven developmental profile across dimensions: the justification of knowledge (M = 4.07) and development of knowledge (M = 4.04) dimensions showed relatively high levels, while the source/certainty of knowledge dimension remained lower (M = 3.80). Class level produced

significant differences in the source/certainty and development dimensions, concentrated between second- and third-year and fourth-year students. No significant differences were found for gender, age, type of high school, or teaching intention. Results suggest that epistemological beliefs in the religious education context reflect a distinctive disciplinary tension and are capable of partial transformation throughout the educational process.

Keywords:
Religious Education, Epistemological Beliefs, Faculty of Theology, Pre-Service Teachers, Class Level

Descartes'ın Şüphe Doktrini Bağlamında Gençlikte İnanç Krizi ve Hakikat Arayışı

Yakup KAYA*

Gençlik dönemi, bireyin çocukluktan tevarüs ettiği hazır bilgi kalıplarını sorguladığı ve kendi entelektüel özerkliğini inşa etmeye çalıştığı kritik bir evredir. Bu bildiri, gençlik döneminde sıklıkla bir "inanç krizi" olarak nitelendirilen süreci, René Descartes'ın rasyonalist felsefesinin temeli olan "metodik şüphe" doktrini üzerinden yeniden okumayı amaçlamaktadır. Descartes, *Discours de la méthode* adlı eserinde hakikate ulaşmak için her türlü ön kabulden ve duyusal yanılgıdan arınmayı bir zorunluluk olarak görür. Benzer şekilde, modern gençliğin dini inançlar karşısında sergilediği şüpheci tutum, bir reddedişten ziyade otoriteye dayalı (taklidi) inancı, rasyonel bir süzgeçten geçirerek tahkiki bir düzleme taşıma çabasıdır. Genç birey, Descartes'ın "tabula rasa" anlayışına paralel olarak, zihnindeki dogmatik kabulleri eleştirel süzgeçten geçirerek sarsılmaz bir temel arayışına girmektedir. Çalışmada, gençlerde görülen dini şüphenin bir "ontolojik boşluk" değil, "epistemolojik bir inşa" süreci olduğu savunulmaktadır. Descartes için şüphe, bir amaç değil, kesin bilgiye ulaşmak için kullanılan geçici ve kontrollü bir araçtır. Gençlikteki inanç krizi de bu perspektifle ele alındığında bireyin kendi "ben"ini ve "yaratıcı" tasavvurunu rasyonel

* Doç. Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi / Assoc. Prof. Dr., Aydın Adnan Menderes University, Faculty of Theology, yakup.kaya@adu.edu.tr

bir zeminde uzlaştırma girişimi olarak değerlendirilmelidir. Dolayısıyla bu bildiri, dini şüphenin bastırılması gereken bir tehdit değil, inancın entelektüel bir derinlik kazanması için gereken " bilinçli inşa sürecinin başlangıcı" olduğunu ileri sürer. Bu süreç, bireyi pasif bir inanç taşıyıcısı olmaktan çıkarıp, bilgisini kendi aklıyla mühürleyen aktif bir özneye dönüştürür.

Anahtar Kelimeler:
Felsefe Tarihi, Descartes, Metodik Şüphe, Gençlik, İnanç Krizi, Hakikat Arayışı.

•

Faith Crisis and the Quest for Truth in Youth within the Context of Descartes' Doctrine of Doubt

Adolescence and early adulthood represent a critical phase in which individuals question the ready-made cognitive patterns inherited from childhood and strive to construct their own intellectual autonomy. This paper aims to reinterpret the process often characterized as a "faith crisis" during youth through the lens of "methodological doubt, the cornerstone of René Descartes' rationalist philosophy. In his seminal work, Discours de la méthode, Descartes posits that liberating oneself from all preconceptions and sensory illusions is an absolute necessity for attaining ultimate truth. Similarly, the skeptical attitude exhibited by modern youth toward religious beliefs should be viewed not as a mere rejection, but as an attempt to elevate authority-based (imitative) faith to a verified (tahqiqi) level by passing it through a rational filter. Parallel to Descartes' concept of the tabula rasa, the young individual subjects dogmatic assumptions to critical scrutiny in search of an unshakable foundation. This

study argues that the religious doubt observed in youth is not an "ontological void" but rather a process of "epistemological construction." For Descartes, doubt is not an end in itself but a temporary and controlled instrument used to reach certain knowledge. When viewed from this perspective, the faith crisis in youth should be evaluated as an attempt by the individual to reconcile their own "self" and their conception of the "Creator" on a rational ground. Consequently, this paper asserts that religious doubt is not a threat to be suppressed, but rather the "beginning of a conscious construction process" necessary for faith to gain intellectual depth. This process transforms the individual from a passive carrier of belief into an active subject who seals their knowledge with their own reason.

Keywords:

History of Philosophy, Descartes, Methodological Doubt, Youth, Faith Crisis, Quest for Truth.

Din Eğitiminde Anlam Merkezli Yaklaşım: Gençlerin İnanç Problemlerine Yönelik Teorik Bir Model Önerisi

Hamza AKTAŞ[1]

Bu çalışma, günümüz gençliğinin karşı karşıya kaldığı inanç, değer ve anlam sorunlarını din eğitimi bağlamında ele alarak "anlam merkezli yaklaşım" temelinde bir model önermeyi amaçlamaktadır. Küreselleşme, dijitalleşme ve bireyselleşme süreçleri gençlerin dini algılarını ve değer dünyalarını dönüştürmüş, bu durum geleneksel din eğitimi yaklaşımlarının gençlerin ihtiyaçlarını anlamada zaman zaman yetersiz kalmasına yol açmıştır. Bu bağlamda, gençlerin yalnızca bilgiye değil, anlamlandırmaya yönelik ihtiyaçlarının arttığı görülmektedir. Çalışma, gençlerin varoluşsal sorularını, anlam arayışlarını ve bireysel dini deneyimlerini merkeze alan bir din eğitimi perspektifinin gerekliliğini tartışmakta; din eğitimi, felsefe ve din bilimleri literatüründen hareketle anlam, inanç ve eğitim arasındaki ilişkiyi çok boyutlu biçimde ele almaktadır.

Elde edilen bulgular doğrultusunda önerilen model dört temel aşama etrafında şekillenmektedir. Birincisi, gençlerin varoluşsal ihtiyaçları ve anlam arayışları anlaşılmaya çalışılmaktadır. İkincisi, bireysel deneyimlerin ve öznel anlam üretim süreçlerinin dikkate alınması öne çıkmaktadır. Üçüncüsü,

[1] Prof. Dr., Düzce Üniversitesi, Çocuk ve Gençlik Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, Düzce, Türkiye, hamzaaktas@duzce.edu.tr, ORCID:0000-0001-5059-2671.

gençlerin eleştirel düşünme ve sorgulama becerilerinin geliştirilmesini hedeflemektedir. Dördüncüsü ise, değerlerin yalnızca öğretilmesi değil, aynı zamanda içselleştirilmesini destekleyen bir rehberlik süreci önerilmektedir. Bu yönüyle model, salt bilgi aktarımının ötesine geçerek anlam inşasını merkeze alan bütüncül bir yaklaşım sunmaktadır.

Sonuç olarak bu çalışma, din eğitiminde anlam merkezli bir yaklaşımın; gençlerin inanç sorunlarını daha iyi anlamaya, dini bilgi ile bireysel deneyim arasında daha sağlam bağlar kurmaya ve değer ile kimlik gelişimini desteklemeye katkı sağlayabileceğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler:
Din Eğitimi, Anlam Merkezli Yaklaşım, Gençlik, İnanç Problemleri, Değerler Eğitimi

•

A Meaning-Centered Approach In Religious Education: A Theoretical Model For Addressing Youth Faith Problems

This study aims to address the issues of belief, values, and meaning faced by today's youth within the context of religious education and proposes a model based on a meaning-centered approach. Processes such as globalization, digitalization, and individualization have transformed young people's perceptions of religion and their value systems, leading traditional approaches in religious education to occasionally fall short in understanding and responding to their needs. In this context, it is evident that young people increasingly require not only knowledge but also meaningful interpretation and understanding. Accordingly,

the study discusses the necessity of a religious education perspective that places young people's existential questions, search for meaning, and individual religious experiences at its core, and examines the relationship between meaning, belief, and education from a multidimensional perspective, drawing on the literature of religious education, philosophy, and religious studies.

Based on the findings, the proposed model is structured around four main stages. The first stage focuses on understanding young people's existential needs and their search for meaning. The second emphasizes the importance of individual experiences and subjective meaning-making processes. The third aims to develop critical thinking and questioning skills. The fourth proposes a guidance process that supports not only the teaching of values but also their internalization. In this respect, the model goes beyond mere knowledge transmission and offers a holistic approach centered on the construction of meaning.

In conclusion, the study suggests that a meaning-centered approach in religious education can contribute to a better understanding of young people's belief-related challenges, strengthen the connection between religious knowledge and personal experience, and support the development of values and identity.

Keywords:

Religious Education, Meaning-Centered Approach, Youth, Faith Problems, Values Education

Ebeveynlerin Çocuklarına Yönelik Dindarlık Tasavvurlarında Temel Açmazlar ve Çözüm Arayışları

Şemseddin KIRIŞ

Prof. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi,
semsettinkiris@gmail.com,
Orcid ID: 0000-0002-1226-9811

Modern dünyada gençlerin dindarlık ile ilgili yaklaşımlarında genellikle problemli bir alanın bulunduğu varsayılır. Gençler için dindarlık olgusu, çok katmanlı, çok bileşenli ve sathî yaklaşıldığında anlaşılamayacak bir meseledir. Din esas itibariyle toplumun tamamını içine alan bir meşruiyet mutabakatıdır. Ulus devlet paradigmasının hâkim olduğu bir vasatta, dinin kamusal alandan bireysel tercihe indirgenmesi; klasik ulemanın tarif ve tasvir ettiği dindarlığın, tasavvurdan tahakkuka geçişi önündeki en büyük yapısal engeldir. Ebeveynlerin çocukları ile ilgili dindarlık beklentilerinin dozunu ayarlamada bu gerçeği her zaman göz önünde bulundurmaları gerekmektedir. Çocukları için özgün dindarlık tasavvuru geliştirmeden önce yetişkinlerin kendileri bir dindarlık tasavvuru geliştirmeleri uygun olur. Çocukların ve gençlerin içinde bulunulan şartlara dayanıklı bir dindarlık geliştirmede önlerinde örnek görmek istemeleri doğaldır. Hz. Peygamber, "din Allah'a, kitâbına, Resûlüne, Müslümanların idarecilerine ve Müslümanların tamamına karşı samimi ve güzel duygular beslemektir" buyurmuştur. Dindarlık esas itibariyle Allah'a karşı içi samimiyetle doldurulmuş bir

yaklaşım, duruş ve yönelişi ifade etmektedir. Kişinin öncelikle Allah'a karşı samimiyetinin artması dindarlığının özgünlüğünü artırmaktadır.

Ebeveynlerin kendileri için sürdürülebilir ve dayanıklı bir dindarlık programı hazırlamadan çocukları için dindarlık tasavvurları, yapısal olarak problemler barındırmaktadır. Anne ve babalar için en doğal, en sürekli ve en derin takipçiler çocuklarıdır. Evlat sahibi erkek ya da kadının kendi dindarlığını yoluna koyması çocuklarının dindarlığına da yapılmış en büyük yatırımdır. Bu değerlendirmede amacımız tüm problemleri aileye bağlayan slogan değeri yüksek, hakikati taşıma kapasitesi zayıf sathi yaklaşımları ve ezberleri tekrarlamak değildir. Dindarlığın sürdürebilirliği açısından bakarsak çocuk sahibi olmuş aile, modern çağda saygı duyulması gereken başarıdır ve bu başarıyı yakalamış aile fertlerini tebrik etmek gerekir. Özgün dindarlığın gerçekleşmesi ve sürmesi ile ilgili bütün sorunların temelinde, dinin sosyal mutabakat olmaktan bireysel tercihe fiilen düşmüş olması ve bunun sosyolojik etkisi yatmaktadır.

Anahtar Kelimeler:
Dindarlık Algısı, Özgün Dindarlık, Kuşaklararası Din Aktarımı, Dini Sosyalleşme, Modernleşme, Özerklik ve Aidiyet

•

Fundamental Dilemmas and Search for Solutions in Parents' Conceptions of Piety Towards Their Children

In the modern world, the approach of youth toward piety is often assumed to be a problematic area. For the youth, the phenomenon of piety is a multi-layered and multi-component

issue that cannot be comprehended through superficial perspectives. Religion, in its essence, constitutes a consensus of legitimacy encompassing the entirety of society. In a milieu dominated by the nation-state paradigm, the reduction of religion from the public sphere to a matter of individual preference stands as the most significant structural obstacle to the manifestation of piety as defined and described by classical scholarship (*ulema*).

Parents must constantly consider this reality when calibrating the intensity of their religious expectations for their children. It is appropriate for adults to cultivate their own conception of piety before attempting to develop an authentic one for their offspring. It is natural for children and youth to seek exemplary figures in developing a resilient faith that can withstand contemporary conditions. The Prophet Muhammad (pbuh) stated, *"Religion is sincerity (nasihah) toward Allah, His Book, His Messenger, the leaders of the Muslims, and the common folk."* Piety, in principle, expresses an approach, a stance, and an orientation filled with sincerity toward Allah. The authenticity of one's piety increases in proportion to the depth of this sincerity.

Without establishing a sustainable and resilient program of piety for themselves, parents' conceptions of piety for their children inherently harbor structural problems. Children are the most natural, constant, and profound observers of their parents. For a mother or father, rectifying their own piety is the greatest investment in the piety of their children. The aim of this evaluation is not to repeat superficial, high-slogan but low-truth clichés that attribute every problem to the family. From the perspective of sustainability, the family unit in the modern age is an achievement worthy of respect, and those who maintain it deserve commendation. Ultimately, the root of all challenges regarding the realization and continuity of authentic

piety lies in the sociological impact of religion shifting from a social consensus to an individual preference.

Keywords:

Perception of Religiosity, Authentic Piety, Intergenerational Religious Transmission, Religious Socialization, Modernization, Autonomy and Belonging

Gençlerde İnanç Krizinin Epistemik Temelleri: Delilcilik Varsayımı ve Doksastik Uyumsuzluk

Osman Murat DENİZ[1]

Günümüzde gençler arasında gözlemlenen inanç krizi çoğunlukla sosyolojik dönüşümler veya psikolojik baskılarla açıklanmaktadır. Bu bildiri ise farklı bir teşhis önermektedir: Söz konusu kriz temelde epistemiktir. Dijital kültür, gençlerin epistemik alışkanlıkları içinde örtük bir delilcilik normunun içselleştirilmesine katkıda bulunmuştur. Bu norm, geniş ölçüde Cliffordcu bir karakter taşıyarak dinî inançların, ampirik iddialardan talep edilen türden önermesel gerekçelendirmeye dayanması gerektiği varsayımını içerir. Ancak dinî inanç bu katı standarda tam manasıyla uyum sağlayamaz ve bu uyumsuzluk, bu çalışmada "doksastik uyumsuzluk" olarak adlandırılan bir gerilim üretmektedir. Bu gerilim, bu çalışmada savunulduğu üzere, bireyin sahip olduğu inançlar ile hangi inançların kabul edilebilir olduğuna dair benimsediği örtük ölçütler arasında hissedilen uyumsuzluğun bir ürünüdür.

Çalışma, söz konusu delilcilik varsayımının felsefî kökenini izleyerek Clifford'un yaklaşımını ve bunun çağdaş seküler epistemoloji üzerindeki etkisini ele almaktadır. Ardından bu modelin dinî inanca uygulanmasının normatif geçerliliği

[1] Dr. Öğretim Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din bilimleri Bölümü, Din Felsefesi Anabilim Dalı, osmandeniz@gmail.com

sorgulanmaktadır. Delilciliğe alternatif yaklaşımlar arasında, William James'in iradeci yaklaşımı ve Alvin Plantinga'nın Reformcu Epistemolojisi merkeze alınarak, krizin inancın içeriğinden ziyade, onun değerlendirilmesinde yapılan kategorik bir hatadan kaynaklandığı ileri sürülmektedir. Bu doğrultuda, dini inanç önermeleri söz konusu olduğunda gençlerin çoğu durumda inancı terk etmelerinin sebebinin, nesnesine uygun olmayan bir epistemik standardı içselleştirmeleri olduğu savunulmaktadır. Sonuç olarak, bu krizin aşılmasının yolu, alternatif epistemolojik yaklaşımlar üzerine düşünmeyi ve teolojik bir yeniden inşayı gerekli kılmaktadır.

Anahtar Kelimeler:
İnanç krizi, delilcilik, doksastik uyumsuzluk, epistemoloji, din felsefesi

•

Epistemic Foundations of The Crisis of Faith Among Youth: Evidentialism And Doxastic Dissonance

The crisis of faith observed among contemporary youth is often explained in terms of sociological transformations or psychological pressures. This paper, however, proposes a different diagnosis: the crisis is fundamentally epistemic. Digital culture has contributed to the internalization of an implicit evidentialist norm within the epistemic habits of young people. This norm, broadly Cliffordian in character, incorporates the assumption that religious beliefs must be grounded in the kind of propositional justification demanded of empirical claims. However, religious belief cannot fully conform to this strict

standard, and this mismatch generates a tension that this study terms "doxastic dissonance." This tension, as argued in this study, is the product of a felt incongruity between the beliefs an individual holds and the implicit criteria they have adopted regarding which beliefs are acceptable.

The study traces the philosophical origins of this evidentialist assumption, examining Clifford's approach and its influence on contemporary secular epistemology. It then questions the normative validity of applying this model to religious belief. Among the alternative approaches to evidentialism, William James's voluntarism and Alvin Plantinga's Reformed Epistemology are foregrounded, and it is argued that the crisis stems not from the content of belief but from a categorical error in its evaluation. In this respect, young people abandon belief not because its claims have been falsified, but because they have internalized an epistemic standard that is not suited to its object. Consequently, overcoming this crisis requires engagement with alternative epistemological approaches as well as a theological reconstruction.

Keywords:

Crisis of faith, evidentialism, doxastic dissonance, epistemology, philosophy of religion

Z Kuşağı Gençlerde Kimlik Arayışı ve Din Karşıtı Çağdaş Akımlara Yönelme Problemi

Davud SOYLU[1]

İnsan, içinde yaşadığı kültürel ve ahlaki çevreden etkilenen sosyal bir varlıktır. Aynı tarih aralığında doğan ve benzer toplumsal koşullarda yetişen bireylerin oluşturduğu topluluklar "kuşak" olarak adlandırılmaktadır. Z kuşağı, 1996-2010 yılları arasında doğan ve internetle özdeşleşen bir kuşaktır. Z kuşağının modern dünyadaki din karşıtı fikirlerle karşılaşmasının, ciddi bir din eğitimi almamasının ve globalleşme, sekülerleşme gibi etkenlerin, gençleri geleneksel inanç ve kültür değerlerinden uzaklaştırdığı görülmektedir. Aile ve toplum baskısı, hurafeler, ibadet yükümlülüğü, din ve bilimin çeliştiği algısı, medya tarafından teşvik edilen sınırsız cinsellik ve farklı cinsel yönelimler, bu uzaklaşmanın temel sebepleri arasında görülmektedir. Bu durum, gençleri yeni kimlik arayışlarına yöneltmekte ve ateizm, deizm, agnostisizm gibi din karşıtı çağdaş akımlara sevk etmektedir. Herhangi bir inanç yargısını tanımayan bu tür akımlar, toplumun temel dinamiklerini sarsmakta ve birçok problemi beraberinde getirmektedir. Bu çalışmada gençlerdeki kimlik arayışlarının nedenlerini irdelemek için çeşitli veri analizleri kullanılmakta ve bu problemi çözümlemek için başta aileler, sivil toplum kuruluşları ve devletin rolü ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler:
Z Kuşağı, Gençlik, Kimlik arayışı, İnanç, Din Karşıtı Çağdaş Akımlar

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Bingöl Üniversitesi, dsoylu@bingol.edu.tr

•

Identity Seeking Among Generation Z Youth And The Problem of Tendency Toward Contemporary Anti-Religious Movements

Human beings are inherently social entities influenced by the cultural and moral environments in which they reside, leading to the emergence of "generations" cohorts of individuals born within the same timeframe who are shaped by similar societal conditions. Generation Z, comprising those born between 1996 and 2010, is a demographic defined by its identification with the digital age; however, exposure to anti-religious ideologies in the modern world, a lack of formal religious education, and the pervasive effects of globalization and secularization have increasingly alienated these youths from traditional belief systems and cultural values. This detachment is primarily driven by factors such as familial and social pressures, the persistence of superstitions, the perceived burden of religious obligations, and a purported contradiction between faith and science, alongside the promotion of unrestricted sexuality and diverse orientations within the media. Consequently, these dynamics compel young people toward new identity searches, often leading them toward contemporary non-theistic movements such as atheism, deism, and agnosticism. By rejecting established doctrinal frameworks, these movements destabilize fundamental social dynamics and precipitate various systemic challenges; thus, this study utilizes diverse data analyses to examine the underlying causes of identity seeking among youth while evaluating the critical roles of

families, non-governmental organizations, and the state in addressing this phenomenon.

Keywords:
Generation Z, Youth, Search for Identity, Belief, Anti-Religion Contemporary Movements

Fideizm ve Agnostisizm Arasında: Gençlerin İnanç Pozisyonu Arayışlarına Epistemik Bir Yaklaşım

Yakup DÖNMEZ*

Fideizm, Tanrı inancının irrasyonel bir şey olduğunu ve akıl ile inancın birbiriyle bağdaşmayacağını öne sürmektedir. Agnostisizm ise Tanrı'nın varlığına ilişkin rasyonel kanıt bulunmadığını ve kesin yargıya varılamamış böyle bir konuda yargıları askıya almak gerektiğini savunmaktadır. Her iki tutumun da Tanrı'nın varlığına ilişkin rasyonel bir kanıt bulunmadığı önermesinde uzlaştığı görülmektedir. Bu uzlaşı her iki tutumu da epistemik olarak tutarsızlığa sevk etmektedir. İnancın rasyonel olarak temellendirilmesi söz konusu olduğunda kendine inanç pozisyonu arayışında olan gençler bu iki tutum arasında sıkışmaktadır. Bu çalışma, Tanrı inancı hakkında epistemik tutarlılık temin edildiğinde, gençlerin fideizm ve agnostisizm arasında sıkışmak zorunda kalmayacağını göstermeyi hedeflemektedir. Ayrıca bu çalışma, inanç önermelerinin ispatlanabilir olmadığı kanaati üzerinde neredeyse konsensüs oluşturmuş olan teist camia hakkında bir özeleştiri getirme amacındadır.

Anahtar Kelimeler:
Fideizm, Agnostisizm, İnanç, Epistemik Tutarlılık.

* Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanı, yakup.donmez@diyanet.gov.tr

•

Between Fideism And Agnosticism: An Epistemic Approach to Young People's Search for a Position of Faith

Fideism asserts that belief in God is irrational and that reason and faith are incompatible. Agnosticism, on the other hand, argues that there is no rational evidence for the existence of God and that judgments should be suspended on such a matter where a definitive verdict cannot be reached. Both positions seem to agree on the proposition that there is no rational evidence for the existence of God. This agreement leads both positions to epistemological inconsistency. Young people seeking a position of faith find themselves caught between these two positions when it comes to rationally proving belief. This study aims to show that if epistemic consistency regarding belief in God is ensured, young people will not be forced to choose between fideism and agnosticism. Furthermore, this study aims to offer a self-criticism of the theistic community, which has almost reached a consensus on the idea that propositions of faith are not provable.

Keywords:
Fideism, Agnosticism, Faith, Epistemological Consistency.

Bugünden Geçmişe Bakmak: İdbar ve İkbal Geriliminde Ahlâklı Bir Nesil Yetiştirmek

Yusuf İzzettin AKTAŞ[1]

Modernleşmenin etkisini her geçen gün hissettiğimiz toplumsal alanda yaşanan problemlerin çözümünün ahlâk olduğu düşüncesi geçmişten günümüze devam etmektedir. Toplumsal problemlerin temelinde ne olduğu sorusuna farklı alanlardan muhtelif cevaplar verilse de adalet, liyakat, hakkaniyet kavramlarının merkezî bir yer işgal ettiği görülmektedir. Zikredilen bu kavramlar her ne kadar farklı ilim dalları ile irtibatlı olsa da ahlâkın bu vadide daha derin ve kuşatıcı bir yönünün olduğunu söylemek mümkündür. Bu yönüyle toplumsal sorunların siyasî, ekonomik vd. alanlarla yakın irtibatlı olsa da daha derinlerde ahlâkî bir sorunun mevcut olduğu genel kabuldür. Meselenin özünün bir ahlâk problemi olarak görülmesi çözümün de yine bu alandan aranması gerektiği kanaatini güçlendirmektedir.

Fakat ahlâk ile neyin kast edildiği, nasıl bir ahlâkın mevcut sorunları halledeceği, çare olarak kabul edilen ahlâkın eğitime ne şekilde aktarılacağı ve bu ahlâkın inançla veya din ile ne düzeyde bir irtibatının olduğu literatürde halen yeterli ve tatmin edici seviyede ele alınmamıştır.

Bu çalışmada inançlı/dindar bir nesil yetiştirmede ahlâkın

[1] Dr. Öğrt. Üyesi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, İslam Felsefesi Anabilim Dalı, yusufaktas@comu.edu.tr.

konumu ele alınacak, bunun ne düzeyde mümkün olabileceği modern Türk-İslâm ahlâk düşüncesinin yaşadığı tecrübeler üzerinden değerlendirilecektir. Ortaya konulmak istenen tasvirî yaklaşımla bugünün problemlerinin çözümüne ışık tutulması; tarihî tecrübeden istifade ederek benzer hatalara düşmeden, "Bugün için ne yapılabilir?" sorusuna çözüm önerileri sunulması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler:
İnanç, Ahlâk, Modernleşme, Geç Dönem Osmanlı, Din.

•

Looking Back from the Present: Raising an Ethical Generation Amidst the Tension Between Progress and Decline

The notion that morality lies at the heart of solving the problems we face in a social sphere where the impact of modernisation is felt with each passing day has persisted from the past to the present. Whilst various answers are offered from different fields to the question of what lies at the root of social problems, it is evident that the concepts of justice, merit and fairness occupy a central place. Although these concepts are linked to different branches of knowledge, it is possible to say that morality has a deeper and more comprehensive dimension in this regard. In this respect, whilst social problems are closely linked to political, economic and other spheres, it is generally accepted that an ethical problem lies at a deeper level. The view that the essence of the matter is an ethical problem reinforces the conviction that the solution must also be sought within this sphere.

However, the literature has yet to address, to a sufficient and satisfactory degree, what is meant by 'morality', what kind of morality could resolve current problems, how the morality regarded as a solution should be incorporated into education, and the extent to which this morality is connected to faith or religion.

This study will examine the role of ethics in raising a devout generation, and will assess the extent to which this is feasible by drawing on the experiences of modern Turkish-Islamic ethical thought. The aim is to shed light on solutions to today's problems through the descriptive approach presented here; by drawing on historical experience to avoid repeating similar mistakes, the study seeks to offer solutions to the question: 'What can be done today?'

Key Words:
Faith, Ethics, Modernisation, Late Ottoman Period, Religion.

Gençlerin Yaşadığı İnanç Krizine Dijital Dünyanın Etkisi

Ahmet AKDENİZ[1]

Ülkemizde internet, sosyal medya ve sanal mecra ortamlarında geçirilen süre dünya ortalamalarının üzerinde seyretmektedir. Bunun temel nedenlerinden biri, genç nüfusun yoğunluğudur. Gençler, dijital dünyada daha fazla zaman harcamakta, dolayısıyla bu âlemde üretilen içerik, bilgi ve paylaşımlara daha fazla maruz kalmaktadırlar. Bu durum, pek çok konuda olduğu gibi, onların inanç dünyasının şekillenmesinde derin izler bırakmaktadır. Sosyal medya içeriklerinin gençler üzerindeki etkisi tetkik edildiğinde ihtidâ, aydınlatma, bilgilendirme ve şuur oluşturma gibi birtakım olumlu etkinin yanında; dinden çıkma, intihar, boşluk hissi, değersizlik, yetersizlik gibi birçok olumsuz etki oluşturduğu görülmektedir. Olumlu etkiler kısa süreli ve geçici bir görünüm arz ederken, olumsuz etkiler hayati izler ve yaşamsal tesirler bırakabilmektedir. Bu çalışmada özelde sosyal medyanın, genelde ise dijital dünyanın gençliğin inanç ve maneviyat arayışına etkisi incelenecektir. Çalışma, internet ve sosyal medya platformlarının gençlerin inanç dünyasına nasıl etkide bulunduğunu içerik analizi yöntemiyle ortaya koymaya çalışacaktır. Gençlerin dijital ortamda inançlarını nasıl deneyimlediğini, sorguladığını ve yeniden tanımladığı bu yolla ortaya konacaktır. Çalışma, gençlerin internet ve sosyal medyada

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Dicle Üniversitesi, ahmet.akdeniz@dicle.edu.tr

yakından takip ettiği kimi mecraların içerik analizi, izlenme sayısı, beğeni, ve yorum gibi çeşitli verilerin tahlili yoluyla sonuca gitmeye çalışacaktır. Bunun yanı sıra gençlik ve inanç krizi hakkında yazılmış akademik tez, kitap, makale, derleme gibi ilmî metinler nitel araştırma yöntemiyle incelenecektir.

Anahtar Kelimeler:
Kelam, İnanç, Gençlik, Sosyal Medya

•

The Impact of the Digital World on the Faith Crisis Experienced by Young People

In our country, the time spent on the internet, social media, and virtual platforms is above the world average. One of the main reasons for this is the high concentration of young people. Young people spend more time in the digital world, and therefore are more exposed to the content, information, and shares produced in this realm. This situation, as in many other areas, leaves deep imprints on the shaping of their belief system. When the impact of social media content on young people is examined, it is seen that in addition to some positive effects such as conversion, enlightenment, information, and awareness-raising, it also creates many negative effects such as apostasy, suicide, feelings of emptiness, worthlessness, and inadequacy. While positive effects appear to be short-lived and temporary, negative effects can leave vital traces and life-altering impacts. This study will examine the impact of social media in particular, and the digital world in general, on the search for faith and spirituality among young people. The study will attempt to reveal how the internet and social media platforms

affect the belief system of young people using content analysis. It will show how young people experience, question, and redefine their beliefs in the digital environment. This study will attempt to reach a conclusion by analyzing various data such as content analysis, viewership, likes, and comments from certain platforms closely followed by young people on the internet and social media. In addition, academic texts such as theses, books, articles, and reviews written on the subject of youth and the crisis of faith will be examined using qualitative research methods.

Key Words:
Theology, Faith, Youth, Social Media

Gençliğin Anlam Arayışı ve Değerler Eğitiminde Sorun Odaklı Tasarım Modeli

Neslihan DAĞ[1]

Günümüz eğitim yaklaşımlarında değerler eğitimi, ekseriyetle kuramsal bilgilerin yukarıdan aşağıya aktarıldığı ve öğrencilerin pasif alıcı konumunda bulunduğu didaktik bir metodolojiyle sürdürülmektedir. Ancak ahlaki değerlerin sadece bilişsel düzeyde kalmaması ve kalıcı birer karakter özelliğine dönüşmesi için öğrencilerin süreçte aktif birer "problem çözücü" olarak yer almaları kritik bir öneme sahiptir. Bu çalışma, değerler eğitimini statik bir anlatım biçiminden özgürleştirerek; öğrencilerin her hafta farklı bir etik krizle yüzleştiği dinamik bir "Sorun Odaklı Tasarım" modeli olarak kurgulamayı amaçlamaktadır.

Modelin pratik uygulamalarında, İslam tarihinden süzülen üç temel stratejik vakıa, tasarım süreçlerine entegre edilmektedir. Bunlardan ilki olan Hacerülesved Hadisesi, kriz anlarında geliştirilen "stratejik hakemlik ve kapsayıcı çözüm" mantığını temsil etmektedir. İkincisi, farklı toplumsal grupların bir arada yaşama iradesini sistemleştiren Medine Sözleşmesi'nin toplumsal mutabakat tasarımıdır. Üçüncüsü ise bilgi paylaşımını ve yardımlaşmayı bir ekosisteme dönüştüren Suffe örneğindeki "akran temelli dayanışma" modelidir. Bu tarihsel referanslar, değerlerin sadece bireysel birer erdem değil, toplumsal tıkanıklıkları aşan yapısal ve akılcı mekanizmalar olduğunu ortaya koymaktadır.

[1] Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, 0009-0000-2136-4362, neslihandag_23@hotmail.com

Model kapsamında öğrenciler, her hafta adaletten dürüstlüğe, yardımseverlikten sorumluluk bilincine kadar farklı değerlerin ihlal edildiği vaka senaryolarıyla karşılaşacaklardır. Öğrencilerden beklenen; tıpkı tarihsel örneklerde olduğu gibi, çatışan çıkarlar arasında ahlaki bir denge kurmak ve sosyal süreçlere somut projelerle çözüm üretmektir. Tasarım odaklı düşünme prensiplerini merkeze alan bu yaklaşım, öğrencilerin ahlaki muhakeme yeteneklerini geliştirirken aynı zamanda eleştirel düşünme, takım çalışması ile işbirlikçi öğrenme ve sosyal sorumluluk gibi 21. yüzyıl becerilerini kazanmalarını hedeflemektedir. Sonuç olarak bu çalışma, değerlerin zihinsel birer kavram olmaktan çıkıp, öğrencinin aktif katılımıyla yeniden inşa edilen yaşayan birer yaşam becerisine dönüşmesini sağlayan kapsamlı bir eğitim tasarımı önerisi sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler:
Değerler Eğitimi, Sorun Odaklı Tasarım, Aktif Öğrenme, Vaka Analizi, Ahlaki Muhakeme.

•

Meaning-Seeking Among Youth and the Problem-Based Design Model in Values Education

In contemporary educational approaches, values education is predominantly conducted through a didactic methodology where theoretical information is transmitted top-down, leaving students as passive recipients. However, for moral values to transcend the purely cognitive level and transform into permanent character traits and life practices, it is critical for students to engage as active "problem solvers" in the process. This study aims to liberate values education from static narratives

by structuring it as a dynamic "Problem-Based Design" model, where students confront a different ethical crisis each week.

In the practical applications of the model, three fundamental strategic events from Islamic history are integrated into the design processes. The first, the Hajar al-Aswad incident, represents the logic of "strategic arbitration and inclusive solutions" developed during times of crisis. The second is the Madina Charter, which systematizes the collective will of diverse social groups to coexist through a social consensus design. The third is the Suffa model, which transforms knowledge sharing and mutual aid into an ecosystem of "peer-based solidarity." These historical references demonstrate that values are not merely individual virtues but structural and rational mechanisms for overcoming social bottlenecks.

Within the scope of the model, students encounter case studies where different values—ranging from justice and honesty to benevolence and responsibility—are violated. Similar to the historical examples, students are expected to establish a moral balance between conflicting interests and produce concrete projects to resolve social stalemates. Centering on Design Thinking principles, this approach aims to enhance students' moral reasoning abilities while simultaneously equipping them with 21st-century skills such as critical thinking, teamwork, collaborative learning, and social responsibility. Consequently, this study proposes a comprehensive educational design that ensures values evolve from mere mental concepts into living life skills, reconstructed through the active participation of the student.

Keywords:

Values Education, Problem-Based Design, Active Learning, Case Analysis, Moral Reasoning.

Gençlik, Değerler ve Anlam Arayışları Bağlamında İnanç Deneyiminin Dönüşümü

Melek Coşgun SOLAK[1]

Günümüz toplumlarında gençlerin değer ve inanç deneyimleri, hızlı sosyal ve kültürel dönüşümlerden doğrudan etkilenmektedir. Bu çalışma, gençliğin inanç ve değer alanlarındaki dönüşümleri, din sosyolojisi perspektifinden analiz etmeyi amaçlamaktadır. Küreselleşme, dijitalleşme ve bireyselleşme süreçleri, gençlerin değer algıları ve anlam arayışlarını yeniden şekillendirirken, dini deneyimlerin gündelik hayattaki biçimlerini de dönüştürmektedir. Literatürde gençlik ve inanç konusuna ilişkin pek çok çalışma bulunmasına rağmen, özellikle inancın gündelikleşmesi ve deneyim odaklı dönüşümü alanında kavramsal boşluklar mevcuttur. Bu bağlamda çalışma, kapsamlı bir literatür taraması ve kavramsal analiz yöntemiyle yürütülmüştür. Araştırmada, klasik ve çağdaş din sosyolojisi teorileri üzerinden gençlikteki inanç deneyimlerinin nasıl şekillendiği ele alınmaktadır. Berger'in kutsallık ve anlam üretimi yaklaşımları, Luckmann'ın görünmez din kavramı, Bauman'ın akışkan modernite çerçevesi ve Taylor'ın sekülerleşme analizleri, gençliğin değer ve anlam arayışlarını yorumlamak için bir çerçeve oluşturmaktadır. Çalışmanın bulguları, gençlerin dini pratikleri ve değer sistemlerini yalnızca normatif veya kriz odaklı bir

[1] Öğr. Gör. Dr., Yozgat Bozok Üniversitesi, melek.cosgun@bozok.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6249- 5043.

perspektifle değil, gündelik deneyim ve bireysel anlam üretimi bağlamında yeniden okumak gerektiğini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, bu analiz, gençliğin inanç ve değer deneyimlerinin din sosyolojisi kuramları çerçevesinde anlaşılması gerektiğini vurgulamakta ve literatüre, gençliğin anlam arayışı ile dini deneyim arasındaki ilişkileri kavramsal düzeyde açıklayan bir katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler:
Din sosyolojisi, gençlik, inanç deneyimi, değerler, anlam arayışı

•

Transformation of Religious Experience in the Context of Youth, Values, and the Search for Meaning

In contemporary societies, young people's religious and value experiences are shaped by rapid social, cultural, and digital transformations. These processes influence how youth perceive values, construct meaning, and practice religion in everyday life. Although research on youth and religiosity is extensive, there is a conceptual gap concerning the everyday enactment and experiential transformation of faith. This study employs a comprehensive literature review and conceptual analysis, drawing on classical and contemporary sociology of religion theories. Berger's sacredness and meaning production, Luckmann's invisible religion, Bauman's liquid modernity, and Taylor's secularization frameworks are used to examine how youth interpret and negotiate religious and value experiences. The findings suggest that youth religiosity should not be evaluated

solely through normative or crisis-oriented perspectives. Instead, everyday practices and individual meaning-making offer a more accurate understanding of contemporary youth faith experiences. This analysis provides a conceptual contribution by linking youth's search for meaning with transformations in religious experience, aligning with the symposium's themes of youth, values, and meaning-making.

Keywords:
Sociology of religion, youth, religious experience, values, search for meaning

İbadet ve Gençlik: İmandan Bilince, Bilinçten Sürekliliğe Giden Yol

Murat BEYAZTAŞ[1]

İbadet kalpteki tasdiki imanın dışa yansıyan şekillerinden birisidir. Günümüz gençliğinde ibadet bilincinin yer alması ve bu bilincin sürekliliğini koruması arasında bir kopukluk olduğu görülmektedir. Pek çok genç, ibadetlerin anlam ve önemini kavramakta, ancak bu bilinci istikrarlı bir şekilde hayatın merkezine yerleştirmekte zorlanmaktadır. Söz konusu durum, ibadet eğitimi ve rehberliğinde ortaya konan çabaların yansıra, konunun fıkhi temellerinin de senkronize bir şekilde ele alınmasını gerekli kılmaktadır.

Bu tebliğ "ibadet ve gençlik" ilişkisini klasik fıkıh kaynakları ile çağdaş fıkıh çalışmaları ışığında değerlendirmeyi, "imandan bilince, bilinçten sürekliliğe" giden yolu fıkhi açıdan ele almayı hedeflemektedir. Çalışmada gençlik dönemi, öncelikle fıkıh usulünde yer alan mükellefiyet, bulûğ, tedriç (aşamalılık), teysîr (kolaylaştırma) ve müdâvemet (devamlılık) kavramları merkeze alınarak "teklife/mükellefiyete hazırlık" perspektifiyle değerlendirilecektir. Diğer yandan çağdaş fıkıh çalışmalarına konu edilen "gençlik fıkhı" (fıkhu'ş-şebâb) kapsamında, klasik birikimi gençliğin güncel psiko-sosyal durumuna uygun yeniden yorumlayan yaklaşımlara yer verilecektir.

[1] Dr. Öğr. Üyesi, ÇOMÜ, İlahiyat Fakültesi, muratbeyaztas@comu.edu.tr Tel: 0535 478 06 54

Tebliğin temel argümanı tedriç, teysîr, mekâsıd, müdâvemet gibi klasik usul ilkeleri ile güncel fetvaların ve fıkhî değerlendirmelerin birlikte işletilmesi halinde; İman-bilinç-süreklilik ekseninde bütüncül bir yapının ortaya çıkacağını esas almaktadır. Ehl-i Sünnet'in iman-amel bütünlüğü perspektifi, bu yaklaşımın teorik zeminini oluşturmaktadır. Çalışmada Serahsî (ö. 483/1090), Gazzâlî (ö. 505/1111), İbn Kayyım (ö. 751/1350), Şâtıbî (ö. 790/1388) gibi klasik âlimlerin görüşleri ile birlikte Diyanet İşleri Başkanlığı, Din İşleri Yüksek Kurulu fetvaları ve çağdaş makâsıd literatürü referans olarak kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler:
Gençlik, İbadet, İman, Fıkıh, Tedrîc.

•

Worship and Youth: The Path from Faith to Consciousness, from Consciousness to Continuity

Worship is the outward manifestation of faith. Among today's youth, there is a disconnect between worship consciousness and its continuity, necessitating a jurisprudential (fiqh) examination.

This paper evaluates the relationship between worship and youth through classical fiqh sources and contemporary studies, addressing the path "from faith to consciousness, and from consciousness to continuity" from a jurisprudential perspective. The study focuses on legal responsibility (taklīf/mükellefiyet), puberty (bulūgh), gradualism (tadrīj), facilitation (taysīr), and continuity (mudāwamah) as central to Islamic legal theory (usūl al-fiqh). It combines the perspective of "preparation for legal responsibility" before puberty with "facilitation and continuity in its fulfillment" after puberty. While young people become

fully responsible for all acts of worship upon reaching puberty, the study examines how tadrīj, taysīr, and mudāwamah can be operationalized. It also incorporates contemporary "Fiqh of Youth" (Fiqh al-Shabāb) approaches that reinterpret classical heritage in light of the current psycho-social condition of youth.

The main argument is that integrating tadrīj, taysīr, maqāsid, and mudāwamah with contemporary fatwas yields a holistic faith-consciousness-continuity framework. The Ahl al-Sunnah perspective on the faith-action relationship constitutes its theoretical foundation. The study references al-Sarakhsī, al-Ghazālī, Ibn Qayyim, and al-Shāṭibī, alongside Diyanet's fatwas and contemporary maqāsid literature.

Keywords:
Youth, Worship, Faith, Fiqh, Tadrīj

Gençliğin Değer İnşasında Sosyal Çevrenin Rolü: "Kişi Dostunun Dini Üzeredir" Hadisi Bağlamında Bir Değerlendirme

Hüsamettin KAYA[1*]

Gençlik dönemi, bireyin inanç, ahlâk ve kimlik tasavvurunun teşekkül ettiği bir evre olup, bu süreçte sosyal çevre, değer inşasının en etkili unsurlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Bireyin özellikle akran ilişkileri, aidiyet duygusu ve toplumsal etkileşim içerisinde şekillenen yönelimleri, onun hem imanını hem de ahlâkî davranış kalıplarını doğrudan etkilemektedir. İslam düşünce geleneğinde sosyal ilişkilerin bu belirleyici rolü, İslâm dininin temel kaynaklarından biri olan Hz. Peygamber'in (s.a.v) beyanlarında açık ve sistematik bir şekilde ortaya konulmuştur. Örneğin, "Kişi dostunun dini üzeredir; öyleyse her biriniz kiminle dostluk ettiğine dikkat etsin" şeklindeki hadis, bireyin dinî ve ahlâkî yönelimlerinin, içinde bulunduğu sosyal çevreyle yakından ilişkili olduğunu ifade eden temel referanslardan biridir. Bu çerçevede dostluk ve arkadaşlık ilişkileri, yalnızca sosyal bir bağ değil; aynı zamanda değer aktarımının ve kimlik oluşumunun başlıca vasıtası olarak değerlendirilmiştir. Hadiste yer alan uyarı, bireyin özellikle gençlik döneminde daha yoğun şekilde maruz kaldığı sosyal etkileşimlerin, onun inanç ve davranış dünyasını biçimlendirme

1 Dr. Öğr. Üyesi, Mardin Artuklu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Hadis Anabilim Dalı, husamettinkaya@artuklu.edu.tr.

gücüne işaret etmektedir. Hz. Peygamber'in genç sahâbîlerle kurduğu ilişki biçimi de sosyal çevrenin eğitici fonksiyonunu teyit eden önemli bir örneklik sunmaktadır. Bu bağlamda Muâz b. Cebel ve Abdullah b. Abbas gibi genç isimlerin ilmî ve toplumsal sorumluluklarla yetiştirilmesi, rehberlik ve modelleme yoluyla değer inşasının mümkün olduğunu göstermektedir. Netice itibarıyla hadis literatürü, gençliğin değer inşasında sosyal çevreyi tali bir unsur olarak değil; bilakis iman, ahlâk ve sorumluluk bilincinin teşekkülünde kurucu bir zemin olarak konumlandırmaktadır. Bu yaklaşım, günümüz gençliğinin karşı karşıya bulunduğu kimlik ve değer sorunlarının anlaşılması ve çözümüne yönelik nitelikli sosyal çevre, bilinçli dostluk tercihleri ve örnek şahsiyetlerin önemini vurgulayan bütüncül bir perspektif sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler:
Hadis, Gençlik, Ahlak, Değer İnşası, Sosyal Çevre.

•

The Role of Social Environment in the Construction of Youth Values: An Evaluation in the Context of the Hadith "A Person Is Upon the Religion of His Close Friend"

The period of youth represents a critical stage in which an individual's beliefs, moral framework, and sense of identity are formed. During this phase, the social environment emerges as one of the most influential factors in the construction of values. Peer relationships, a sense of belonging, and patterns shaped through social interaction directly affect both one's faith and moral conduct. In the Islamic intellectual tradition, this decisive

role of social relations is clearly and systematically articulated in the statements of the Prophet Muhammad (peace be upon him), one of the primary sources of Islam. The hadith, "A person is upon the religion of his close friend, so let each of you consider whom he befriends," stands as a fundamental reference indicating the close connection between an individual's religious and moral orientation and their social environment. Accordingly, friendship is not merely a social bond but also a primary medium for value transmission and identity formation. The warning embedded in this hadith highlights the formative power of social interactions, particularly during youth. Moreover, the Prophet's engagement with young Companions such as Mu'adh b. Jabal and 'Abdullah b. 'Abbas exemplifies the educational function of social context, demonstrating that values can be cultivated through guidance and role modeling. Consequently, hadith literature positions the social environment as a foundational element in shaping faith, morality, and responsibility, offering a holistic perspective relevant to contemporary youth challenges.

Keywords:

Hadith, Youth, Morality, Value Construction, Social Environment.

Necmeddin el-Gazzî'nin *Ḥüsnü't-tenebbüh* Adlı Eserinde Yaşlıların Gençlere Teşebbühü Meselesi

Ramazan ÖGTEM[1]

Öz

Teşebbüh (benzeme), bireyin kişilik ve davranışlarının şekillenmesinde etkili olan, benzemek istenilen kişi veya grubun özelliklerine göre olumlu ya da olumsuz nitelik kazanan bir olgudur. Necmeddin el-Gazzî (öl. 1651/1061), bu kavramı en kapsamlı biçimde ele alan âlimlerden biridir. O, *Ḥüsnü't-tenebbüh li-mâ verede fi't-teşebbüh* isimli eserinde, konuyu menfi ve müspet teşebbüh örneklerine yer vererek işlemiştir. Müspet teşebbühün kimlere ve nasıl olması gerektiğini açıklayan Gazzî, menfi teşebbüh örnekleri konusunda da uyarılarda bulunur. Müellif "Yetişkinlerin gençlere teşebbühünün yasak olması" başlığı altında, orta yaşlı ve yaşlıların gençlere benzemeye çalışması meselesini etraflıca ele alır. Giyim kuşam, beyaz saçın siyaha boyanması, tavır ve davranış gibi somut örnekler üzerinden eleştirisini temellendirir; kişinin yaşına uygun davranmasını ve vakarını korumasını tavsiye eder. Bunun yanında orta yaş ve yaşlılık dönemlerinde ilim öğrenme, ibadetleri artırma, ahlâk ve nefis terbiyesi gibi hususlarda gayret edilmesi gerektiğini vurgular. Bu çalışmada, Gazzî'nin orta yaşlı ve yaşlıların

[1] Arş. Gör. Dr. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Hadis Anabilim Dalı, ramazanogtem@beun.edu.tr

gençlere teşebbühüne yönelik tenkitleri ile orta yaşlılığa veya yaşlılığa erişen insanlara yönelik tavsiyeleri *Ḥüsnü't-tenebbüh* adlı eser bağlamında ele alınmıştır. Yaptığımız inceleme neticesinde Gazzî'nin bu dönemleri, kişinin yaşına uygun bir olgunluk kazanması ve dinî-ahlâkî sorumluluk bilincini geliştirmesi gereken süreçler olarak değerlendirdiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler:
İslam ahlakı, teşebbüh, Necmeddin el-Gazzî, yetişkinlik, gençlik.

•

The Issue of the Elderly Resembling the Young in Najm al-Dīn al-Ghazzī's *Ḥusn al-Tanabbuh*

Abstract
Tashabbuh (resemblance) is a phenomenon that shapes an individual's personality and behavior and acquires a positive or negative character depending on the qualities of the person or group being emulated. Najm al-Dīn al-Ghazzī (d. 1061/1651) is one of the scholars who addressed this concept most comprehensively. In his work *Ḥusn al-Tanabbuh li-mā warada fī al-tashabbuh*, he examines the subject through examples of both negative and positive resemblance. Having explained to whom and how positive resemblance should be practiced, al-Ghazzī also warns against negative forms of resemblance. Under the heading "The Prohibition of Adults' Resemblance to Youths" he examines middle-aged and elderly people's attempts to resemble the young. He grounds his critique in examples such as dress, dyeing white hair black, and demeanor and behavior, recommending that individuals act according to their age and pre-

serve their dignity. He further emphasizes striving to acquire knowledge, increase acts of worship, and cultivate moral refinement and self-discipline in middle and old age. This study examines al-Ghazzī's critiques of middle-aged and elderly people's resemblance to youths and his recommendations for the middle-aged and elderly in the context of *Ḥusn al-Tanabbuh*. The analysis shows that al-Ghazzī views these periods as requiring age-appropriate maturity and religious and moral responsibility.

Keywords:

Islamic ethics, *tashabbuh* (resemblance), Najm al-Dīn al-Ghazzī, old age, youth.

İslâm Hukukunda Berîre Rivayetlerinin Fıkhî Hükümlere Etkisi

Ayşe KAYSERLİ

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Temel İslami Bilimler Anabilim Dalı
aysekayserli95@gmail.com

Hakkında kaynaklarda sınırlı bilgi bulunan Berîre, İslâm tarihinde İfk hadisesinde Hz. Âişe lehine şahitliğiyle tanınan bir cariyedir. Hz. Âişe'ye zaman zaman hizmette bulunan Berîre efendisiyle kitabet akdi yapmış, borcunun ödenmesi konusunda Hz. Âişe'den yardım talebinde bulunmuştur. Hz. Âişe Berîre'nin 8 veya 9 ukiyye şeklinde kaynaklarda farklı rakamlarla yer alan borcunu bizzat ödemiş ve azat olmasını sağlamıştır.

Kitâbet akdi, velâ hakkı, Hz. Peygamber'in hediye kabulü, muhayyerlik hakkının düşmesine sebep olacak durumlar gibi konularda Berîre ile ilgili rivayetlerin Serahsî (ö. 483/1090 [?])'nin *el-Mebsût*'u, İbn Kudâme (ö. 620/1223)'nin *el-Muğnî*'si gibi farklı fıkıh eserlerinde çeşitli hükümler ele alınırken delil olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Kitâbet akdinde azad edilen kölenin velâ hakkının kime ait olacağı hususunda Hz. Peygamber'in ifadeleri mezhep literatüründe değerlendirilmiştir. Hz. Âişe'nin Berîre'nin azad edilmesine vesile olan ödemesi neticesinde Berîre'nin ilk sahiplerinin velâ hakkı talebini değerlendiren Hz. Peygamber, hakkın Hz. Âişe'ye ait olduğu hükmünü vermiştir. Rasûlullah'ın risalet görevi nedeniyle kabul etmediği sadakanın kendisine hediye olarak

ikram edilmesi örneğinde de Berîre'nin ismi geçmektedir. Hz. Âişe ile yakınlığı nedeniyle Berîre'nin ikramını geri çevirmeyen ve bunu hediye olarak değerlendiren Hz. Peygamber'in bu tasarrufu fıkıh literatüründe yer almıştır. Muhayyerlik hakkının kabule veya feshe delaletine dair tasarrufların sarih beyan sayılması meselesinde de Hz. Peygamber'in Berîre ile diyaloğu fıkıh eserlerinde delil olarak kabul edilmektedir. Bu diyalogda Berîre'nin azad edildikten sonra kocası ile evliliğinin devamına dair muhayyerlik hakkını kaybetmemesi için kocası ile ilişki kurmaması gerektiği ifade edilmiştir. Azad edilme sürecinde gerçekleşen bu diyaloğun fıkıh ilmine etkisi söz konusudur. Hatta Hz. Peygamber'in evliliği sona eren kadının kocasına dönmesi konusundaki aracılığı da yine Berîre örnekliğinde kadının evlilikteki hakları, karı-koca arasındaki problemlerde aracılık yapmanın meşruiyeti gibi konularda hükümlere tesir edebilecek meselelerdendir. Bunların dışında evliliği sona eren cariyenin iddet süresi konusunda da Berîre'nin örnekliği fıkıh literatüründe yer almaktadır. Söz konusu hadise cariyenin muhayyerlik hakkını kullanarak evliliğini sona erdirmesi halinde bekleyeceği iddet süresi konusunda ilk örneklik teşkil etmiş ve cariyelerin iddetinin de hür kadınların iddeti ile aynı süre olacağı hükmünün ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Nitekim Hz. Peygamber kocasıyla tekrar birleşmek istemediğini teyit ettiği Berîre'nin hür kadınların iddet süresi kadar iddet beklemesi gerektiğini belirtmiştir.

Berire rivayetlerinin fıkıh alanına etkisinin incelendiği müstakil bir çalışma yapılmamıştır. Araştırmamızda yukarıda bahsi geçen kitâbet akdi, velâ hakkı, Hz. Peygamber'in hediye kabulü, muhayyerlik hakkının düşmesine sebep olacak durumlar ve cariyenin iddet süresi ile ilgili fıkıh literatüründeki değerlendirmeler tümevarım ve mukayese yöntemleri kullanılarak incelenecektir. Böylece Berîre ile ilgili rivayetlerin

mezhep literatüründeki konumu tespit edilecek ve hükümlere etkisi ortaya konacaktır.

Anahtar Kelimeler:
İslâm Hukuku, Berîre, Kitâbet, Velâ Hakkı, Muhayyerlik, Cariyenin İddeti

•

The Effect of Berīrah Narrations on Juristic Rulings In Islamic Law

Ayşe KAYSERLİ

Berīrah, about whom limited information is available in the sources, was a female slave known in Islamic history for her testimony in favor of ʿĀʾishah during the Incident of Ifk (the Slander). Berīrah, who occasionally served ʿĀʾishah, entered into a mukātabah (manumission contract) with her owner and requested financial assistance from ʿĀʾishah to pay off her debt. ʿĀʾishah personally paid Berīrah's debt, which is reported in the sources with varying amounts as 8 or 9 uqiyyahs, thereby securing her emancipation.

It has been determined that narrations concerning Berīrah were used as evidence in various legal discussions in different fiqh works such as al-Mabsūṭ by al-Sarakhsī (d. 483/1090 [?]) and al-Mughnī by Ibn Qudāmah (d. 620/1223). These discussions include issues such as the mukātabah contract, the right of walāʾ (patronage), the Prophet's acceptance of gifts, and situations that lead to the forfeiture of the right of option (khiyār). The statements of the Prophet regarding who would possess the right of walāʾ after the emancipation of a slave under a

mukātabah contract were evaluated in the literature of the legal schools. Following ʿĀʾishah's payment, which led to Berīrah's emancipation, Berīrah's former owners claimed the right of walāʾ. The Prophet assessed this claim and ruled that the right belonged to ʿĀʾishah.

Berīrah is also mentioned in an example concerning charity (ṣadaqah), which the Prophet did not accept due to his prophetic mission, but which was later presented to him as a gift. Because of Berīrah's close relationship with ʿĀʾishah, the Prophet did not reject her offering and regarded it as a gift. This action of the Prophet is discussed in the fiqh literature.

Likewise, the Prophet's dialogue with Berīrah is accepted as evidence in fiqh works regarding the issue of whether actions indicating acceptance or annulment constitute explicit declarations concerning the right of option. In this dialogue, Berīrah was informed that, in order not to lose her right to choose whether to continue her marriage after emancipation, she should refrain from marital relations with her husband. This dialogue, which took place during the process of her emancipation, had an impact on the development of fiqh. Furthermore, the Prophet's mediation concerning a woman whose marriage had ended and her possible return to her husband, again in the case of Berīrah, relates to issues such as women's rights within marriage and the legitimacy of mediation in marital disputes, matters that could influence legal rulings.

In addition, Berīrah's case occupies a place in the fiqh literature regarding the waiting period (ʿiddah) of a female slave whose marriage has ended. This incident constituted the first precedent concerning the waiting period required when a female slave terminates her marriage by exercising her right of option. It also led to the ruling that the waiting period of female slaves would be the same as that of free women. Indeed, the

Prophet stated that Berīrah, who had confirmed that she did not wish to reunite with her husband, should observe an ʿiddah equal to that of free women.

No independent study has been conducted examining the influence of Berīrah narrations on the field of fiqh. In our research, the evaluations found in the fiqh literature regarding the mukātabah contract, the right of walāʾ, the Prophet's acceptance of gifts, situations causing the forfeiture of the right of option, and the waiting period of female slaves will be analyzed using inductive and comparative methods. Thus, the position of narrations concerning Berīrah within the literature of the legal schools will be identified, and their impact on legal rulings will be demonstrated.

Keywords:

Islamic Law, Berīrah, Mukātabah, Right of Walāʾ, Right of Option (Khiyār), Waiting Period of Female Slaves.

Gençlerin İnanç Dünyasında İlmihallerin Rehberliği: Problemler ve Çözüm Önerileri

Ramazan ÇÖKLÜ[1]

Bu çalışmada ilmihallerin gençlerin dinî inançlarını koruma ve sürdürme süreçlerindeki rolü incelenmiştir. Kaynak olarak Osmanlı döneminde ve günümüzde yazılan kapsamlı ve hacimli ilmihaller mercek altına alınmış; sadece bir konu hakkında yazılan veya muhtasar olan ilmihaller kapsam dışı bırakılmıştır. Genç bireylerin dinî kimliklerini inşa ederken küreselleşme, dijitalleşme ve sekülerleşme gibi çok boyutlu etkenlerin etkisi altında kaldığı modern çağda güvenilir ve sistematik bilgi kaynaklarına duyulan ihtiyaç her geçen gün daha da fazla artmaktadır. İşte bu süreçte İslâm düşünce geleneğinde önemli bir yere sahip olan ilmihaller, inanç esaslarının ibadetlerden ve ahlâkî ilkelerden önce sade ve anlaşılır bir biçimde sunulması nedeniyle bireylere rehberlik eden temel metinler olarak öne çıkmaktadır. Böylece, gençlerin dinî bilgiye erişimi kolaylaşmakta ve inançlarını bilinçli bir şekilde temellendirmelerine katkı sağlanmaktadır. Bununla birlikte dijitalleşmenin hızla yayıldığı günümüzde sosyal medya platformlarının yol açtığı inanç dejenerasyonu gençlerin zihnini bulandırmakta ve inanç fetişizminin neden olduğu bilgi kirliliği gençleri hızla inançsızlığa sürüklemektedir. Modern dönemde yazılan ilmihal

[1] Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri, ramazancoklu55@hotmail.com.

kitaplarında yer alan inanç konularının oldukça kısa ve yüzeysel olarak ele alınması, daha da önemlisi bu eserlerde ateizm, deizm, satanizm ve büyücülük gibi günümüzde popüler olan ve hızla yayılan inanç konularına yeterli düzeyde yer verilmemesi büyük bir boşluğa neden olmaktadır. Bu açığın kapatılması ve gençlerin imanının kuvvetlendirilmesi amacıyla güncel inanç konularının da yer aldığı dijital ve matbu ilmihallerin yazılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler:
Fıkıh, Kelâm, İlmihal, İnanç, gençlik.

•

The Guidance of Ilmihals in the Spiritual World of Young People: Problems and Proposed Solutions

This study examines the role of ılmihals in the process of preserving and sustaining young people's religious beliefs. Comprehensive and voluminous ılmihals written during the Ottoman period and in the present day were analyzed; manuals written on a single topic or abridged versions were excluded from the scope of this study. In the modern era, where young individuals construct their religious identities under the influence of multidimensional factors such as globalization, digitalization, and secularization, the need for reliable and systematic sources of information is growing day by day. In this context, ılmihals which hold a significant place in the Islamic intellectual tradition stand out as foundational texts that guide individuals, as they present the fundamentals of faith in a simple and understandable manner before delving into worship and moral principles. Thus, young people's access to religious

knowledge is facilitated, and they are supported in grounding their beliefs in a conscious manner. However, in today's rapidly digitalizing world, the spiritual degeneration caused by social media platforms is clouding young people's minds, and the information pollution resulting from the fetishization of faith is swiftly driving them toward unbelief. The fact that topics of faith are addressed in a rather brief and superficial manner in ılmihals written in the modern era and, more importantly, that these works do not devote sufficient attention to contemporary and rapidly spreading beliefs such as atheism, deism, Satanism, and witchcraft has created a significant gap. To address this gap and strengthen the faith of young people it is necessary to produce both digital and printed ılmihals that include contemporary topics of faith.

Keywords:
al-Fiqh, al-Kalām, Ilmihal, Faith, Youth.

Yedi Yaş Hadisi ve Gençlerde Namaz Alışkanlığı: Fıkıh-Pedagoji Bağlamında Bir Analiz

Yasin AKAN

Birey ve sosyal hayattaki merkezi konumu dikkate alınan namaz ibadeti birçok açıdan araştırmaya konu olmuştur. Bir alışkanlık ve istikrarlı bir davranış olarak çocuklara kazandırılması da namazın araştırmaya konu olduğu önemli cihetlerden biridir. Onun hangi yaşta ve nasıl bir şekilde çocuklara kazandırılacağı meselesi onu İslam hukukunun önemli konularından biri haline getirmiştir. Bazı hadis kaynaklarında yer alan *"Çocuklarınıza yedi yaşında namazı emredin, on yaşında (kılmazlarsa) vurun"* hadisi bu konuda fıkıh disiplininde temel referans olmuştur. Mükellefiyet yedi yaşından henüz başlamamasına karşın hadiste yaş belirlenmesinin pedagojik açıdan önemli olduğu görülmektedir. Gençlerin ergenlik döneminde namaz ibadetini sürdürmede karşılaştıkları zorluklar, hadisin pedagojik perspektifiyle yeniden ele alınmasını gerektirmektedir.

Hadisin fıkhî muhtevası, mezheplerin konuya dair yaklaşımları ve namaz alışkanlığının kazandırılmasında hadiste takip edilen eğitim metodu, fıkıh ve hadis kaynakları çerçevesinde değerlendirildiğinde, sürecin aşamalı bir eğitim anlayışı üzerine kurulduğu görülür. Hadiste yer alan emir ve "darp" ifadeleri, fıkıh usulü açısından hükme delâleti bakımından ele alındığında, bu kavramların keyfî uygulamalara kapı aralamayacak şekilde sınırlandırıldığı

anlaşılır. Böylece rivayetin, çocuklara namaz alışkanlığı kazandırmayı hedefleyen eğitsel yönü, hukuki bir zemin içinde anlam kazanır. Bu yaklaşım, ergenlik öncesi dönemde bilinçli ve sürdürülebilir bir ibadet alışkanlığı inşa etmeyi amaçlayan bir rehber niteliği taşır ve günümüzde ibadetlerin devamlılığı konusunda yaşanan sorunlara da anlamlı bir perspektif sunar.

Anahtar Kelimeler:
İslam Hukuku, Namaz, Tedip, Tedric, Teklif.

•

The Hadith of Seven Years and the Habit of Prayer in Youth: An Analysis in the Context of Fiqh and Pedagogy

The prayer (*ṣ*alāh), given its central position in individual and social life, has been the subject of research from many perspectives. Its inculcation in children as a habit and consistent behavior is one of the significant aspects that has rendered prayer a topic of scholarly inquiry. The question of at what age and through which methods prayer should be instilled in children has made this issue one of the important subjects of Islamic law. The *ḥ*adīth found in certain collections, "Command your children to pray when they are seven, and discipline them (by striking) if they do not do so when they are ten," has served as the primary reference in the discipline of fiqh concerning this matter. Although legal obligation (taklīf) does not commence at the age of seven, it is evident that the specification of an age in the *ḥ*adīth holds pedagogical significance. The difficulties encountered by youth in maintaining the practice of prayer

during adolescence necessitate a re-evaluation of the *ḥ*adīth from a pedagogical perspective.

When the jurisprudential content of the *ḥ*adīth, the approaches of the various legal schools (madhhabs) to the issue, and the educational method followed in the *ḥ*adīth for cultivating the habit of prayer are evaluated within the framework of fiqh and *ḥ*adīth sources, it becomes apparent that the process is built upon a phased and gradual (tadrījī) understanding of education. When the expressions "command" (amr) and "strike" (*ḍ*arb) in the *ḥ*adīth are examined in terms of their indication of legal rulings (dalālah) according to uṣūl al-fiqh, it is understood that these concepts are restricted in a manner that does not open the door to arbitrary applications. Thus, the educational dimension of the narration, which aims to instill the habit of prayer in children, acquires meaning within a legal framework. This approach serves as a guide aimed at constructing a conscious and sustainable habit of worship during the pre-adolescent period and offers a meaningful perspective on contemporary problems concerning the continuity of religious practices.

Keywords:

Islamic Law, Prayer (*Ṣ*alāh), Disciplining (Tadīb), Gradualism (Tadrīj), Legal Obligation (Taklīf)

Gençlerin Evlendirilmesinin Hükmüne Dair Fıkhî Yaklaşımlar

Nurettin YILDIRIM*

İslam hukukunda evlilik, hem bireysel iffeti koruyan bir ibadet hem de toplumsal yapının temel taşı olan hukuki bir akit olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda, gençlerin evlendirilmesinin fıkhi hükmü, kişinin biyolojik, psikolojik ve mali durumuna göre değişkenlik arz eden "beş fıkhi hüküm" (ahkâm-ı hamse) çerçevesinde ele alınmaktadır. Genel kabul görmüş görüşe göre, evlenmediği takdirde harama düşme tehlikesi kesin olan ve mehir ile nafaka gibi mali yükümlülükleri yerine getirebilecek durumda olan gençlerin evlenmesi farz kabul edilmektedir. Normal şartlar altında, itidalli bir mizaç ve imkân sahibi gençler için evlilik, Hz. Peygamber'in sünnetine ittibaen müekked sünnet olarak nitelendirilirken; eşine zulmetme ihtimali olan kişiler için tahrimen mekruh veya haram olarak tavsif edilmektedir. Fıkıhçılar arasında evliliğin hükmü konusundaki bu temel tasnif, kişinin iffetini koruma zarureti ile evliliğin getirdiği sorumlulukları taşıma kapasitesi arasındaki dengeye dayanmaktadır. Bu çalışma, söz konusu fıkhi hükümleri ve mezhepler arasındaki içtihat farklılıklarını merkeze alarak, gençlerin evlilik kararlarını ve bu kararların hukuki mahiyetini modern yaşamın getirdiği dinamikler çerçevesinde tahlil

* Dr. Öğr. Üyesi, Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Hukuku Anabilim Dalı, harutmarutbabilde@hotmail.com. ORCİD: orcid.org/0000-0003-0905-8105.

edecektir. Bu çerçevede günümüzün değişen eğitim süreçleri, ekonomik gereklilikleri ve aile yapısındaki dönüşümler göz önünde bulundurularak gençlerin evlendirilmesine dair hükümlerin çağdaş koşullar altında yeniden değerlendirilmesi ve İslam hukukunun temel amaçları (makâsıdu'ş-şerîa) ışığında güncel bir perspektif sunulması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler:
İslam Hukuku, Nihah Akdi, Hüküm Teorisi, Gençlerin Evelendirilmesi, Fıkhi Yorumlar, Makâsıdu'ş-Şerîa

•

Fiqh Approaches to the Ruling on the Marriage of Young People

In Islamic law, marriage is regarded both as an act of worship that preserves individual chastity and as a legal contract that serves as the cornerstone of social structure. In this context, the legal ruling on marrying young people is examined within the framework of the "five legal rulings" (ahkām al-khamsa), which vary according to one's biological, psychological, and financial circumstances. According to the generally accepted view, marriage is considered obligatory (farḍ) for those who would otherwise certainly fall into sin and who are capable of fulfilling financial responsibilities such as dowry (mahr) and maintenance (nafaqa). Under normal conditions, for young people of balanced temperament and sufficient means, marriage is classified as an emphatically recommended practice (sunnah mu'akkadah) in adherence to the Prophet's tradition. Conversely, for individuals likely to oppress their spouses, marriage is described as reprehensible (makrūh taḥrīman) or

even forbidden (*ḥ*arām). This fundamental classification among jurists rests on balancing the necessity of safeguarding chastity with the capacity to bear the responsibilities that marriage entails. This study will analyze these legal rulings and the differences of interpretation among the schools of law, focusing on how young people's decisions to marry and the legal nature of those decisions are shaped by the dynamics of modern life. Within this framework, the changing processes of education, economic requirements, and transformations in family structure will be taken into account. The aim is to reassess the rulings on marrying young people under contemporary conditions and to present a modern perspective in light of the higher objectives of Islamic law (maqāṣid al-sharīʿa).

Keywords:

Islamic Law, Marriage Contract (Nikāḥ ʿAqd), Theory of Legal Rulings, Youth Marriage, Juristic Interpretations, Maqāṣid al-Sharīʿa

Ebüssuûd Efendi Fetvaları -Cerîde-i İlmiyye- OHAK Özelinde Osmanlı Münakehat Ahkâmının Karşılaştırmalı Tasnifi[1]

Merve ÇELİK

İnönü Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Malatya/Türkiye
hfzmrv23@gmail.com

Osmanlı hukuk sistemi, altı asrı aşan uygulama sürecinde dinamik bir seyir izlemiş; özellikle Tanzimat Fermanı ile ivme kazanan modernleşme hareketleri, hukuk sisteminin yapısal dönüşümünde belirleyici bir rol oynamıştır. Bu dönüşümün en radikal ve kalıcı etkileri, toplumsal yapının temel taşı olan aile kavramını konu edinen münakehat alanında tezahür etmiştir. Bu çalışma, klasik dönemden modernleşme sürecine geçişte Osmanlı aile hukukundaki normatif değişimleri, süreklilikleri ve kırılmaları; Ebüssuûd Efendi Fetvaları, Cerîde-i İlmiyye ve 1917 tarihli Hukūk-ı Âile Kararnâmesi (OHAK) üzerinden mukayeseli bir perspektifle analiz etmeyi amaçlamaktadır.

Araştırmanın ilk ayağını teşkil eden Ebüssuûd Efendi Fetvaları, Osmanlı klasik hukuk düşüncesinin ve merkeziyetçi devlet yapısının hukukî izdüşümünü temsil etmektedir. Kanûnî Sultan Süleyman döneminde şeyhülislamlık makamının

[1] Bu çalışma, TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı tarafından 1919B012413430 numaralı proje kapsamında desteklenmiştir.

kazandığı geniş yetkilerle birlikte, Ebüssuûd Efendi'nin (ö. 1574) içtihatları, örfî hukuk ile şer'î hukuku telif ederek "kazâî birliği" tesis etmiştir. Özellikle Hanefî doktrininin resmi mezhep olarak kabul edilmesi ve yargı pratiğinde standartlaşması, bu dönemin en bariz vasfıdır. İkinci aşamada incelenen Cerîde-i İlmiyye (1914-1922), meşihat makamının resmi yayın organı olarak gelenek ile modernitenin çatıştığı ve uzlaştığı bir "geçiş koridoru" niteliğindedir. İmparatorluğun çözülme sürecinde yayımlanan bu fetvalar, bir yandan fıkıh geleneğini muhafaza etme gayreti güderken, diğer yandan değişen toplumsal ihtiyaçlara ve Batılılaşma etkilerine karşı sergilenen hukuki refleksleri yansıtmaktadır. Bu yayın, ulemanın modernleşme sancıları karşısındaki değişime direncini ve buna rağmen yapılan hukuki düzenlemeleri anlamak bakımından önemli bir kaynaktır. Çalışmanın son halkasını oluşturan 1917 tarihli Hukūk-ı Âile Kararnâmesi (OHAK) ise Osmanlı hukuk tarihinde bir dönüm noktasını temsil eder. Kanunlaştırma (codification) hareketinin aile hukuku alanındaki ilk örneği olan OHAK, yalnızca Hanefî mezhebiyle sınırlı kalmayıp, diğer sünnî fıkıh mezheplerinden de telfîk yöntemiyle yararlanarak hukuki bir çoğulculuğa kapı aralamıştır. Kadının sosyal statüsündeki değişim ve yargıdaki ikiliğin tasfiyesi gibi amillerle şekillenen bu kararname, Osmanlı sonrası İslam coğrafyasındaki modern hukuk düzenlemelerine de modellik etmiştir.

Metodolojik olarak bu araştırmada, nicel yöntemlerden tarama modeli ile nitel yöntemlerden tarihsel araştırma modeli sentezlenmiştir. Seçilen kaynaklardaki münakehat ahkâmı; kronolojik bir silsile içerisinde, ikili ve üçlü karşılaştırma tabloları halinde tasnif edilmiştir. İlgili fetva ve OHAK maddeleri günümüz Türkçesine aktarılmış, böylelikle anlamı korunarak günümüz hukuk literatürüne kazandırılması hedeflenmiştir. Elde edilen bulgular, Osmanlı aile hukukunun durağanlıktan

ziyade, toplumsal ve siyasal dinamiklerle şekillenen evrimsel bir süreç izlediğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler:
İslam Hukuku, Münakehat, Ebüssuûd Efendi, Cerîde-i İlmiyye, OHAK.

Ebüssuûd Efendi's Fatwas - Cerîde-i İlmiyye - Comparative Classification of Ottoman Marriage Laws in the Context of OHAK[1]

The Ottoman legal system underwent a dynamic course throughout its more than six-century-long application; modernization movements, particularly those accelerated by the Tanzimat Decree, played a decisive role in the structural transformation of the legal system. The most radical and lasting effects of this transformation manifested themselves in the field of marriage law, which deals with the concept of family, a cornerstone of the social structure. This study aims to analyze the normative changes, continuities, and ruptures in Ottoman family law during the transition from the classical period to the modernization process, through a comparative perspective using the Ebüssuûd Efendi Fatwas, the Cerîde-i İlmiyye (a scholarly journal), and the 1917 Family Law Decree (OHAK).

The Ebüssuûd Efendi Fatwas, which constitute the first part of the research, represent the legal reflection of Ottoman

[1] This study was supported by the TÜBİTAK 2209-A University Students Research Projects Support Program under project number 1919B012413430.
[4] Inonu University, Institute of Social Sciences, Department of Philosophy and Religious Studies, Master's Student's. hfzmrv23@gmail.com

classical legal thought and the centralized state structure. With the extensive powers granted to the office of Sheikh al-Islam during the reign of Suleiman the Magnificent, the legal opinions of Ebüssuûd Efendi (d. 1574) reconciled customary law with Sharia law, establishing "judicial unity." The acceptance of the Hanafi doctrine as the official school of thought and its standardization in judicial practice is a prominent characteristic of this period. The Cerîde-i İlmiyye (1914-1922), examined in the second stage, serves as a "transitional corridor" where tradition and modernity clash and reconcile, as the official publication of the Sheikh al-Islam. Published during the dissolution of the Empire, these fatwas, while striving to preserve the tradition of Islamic jurisprudence, also reflect the legal reflexes exhibited in response to changing social needs and the effects of Westernization. This publication is an important source for understanding the resistance of the ulema to change in the face of the pains of modernization and the legal regulations enacted despite this resistance. The 1917 Family Law Decree (OHAK), which forms the final part of this study, represents a turning point in Ottoman legal history. As the first example of the codification movement in the field of family law, OHAK did not limit itself to the Hanafi school of thought but also utilized principles from other Sunni schools of jurisprudence through the method of telfiq (combining legal principles), thus opening the door to legal pluralism. Shaped by factors such as changes in women's social status and the elimination of duality in the judiciary, this decree served as a model for modern legal regulations in the post-Ottoman Islamic world.

Methodologically, this research synthesizes quantitative methods, specifically the survey model, with qualitative methods, specifically the historical research model. The marriage decrees in the selected sources are classified in a chronological

sequence, in the form of binary and ternary comparison tables. The relevant fatwas and articles of the Ottoman Family Law have been translated into modern Turkish, thus aiming to preserve their meaning and introduce them into contemporary legal literature. The findings reveal that Ottoman family law followed an evolutionary process shaped by social and political dynamics, rather than remaining static.

Keywords:

Islamic Law, Marriage Decree, Ebüssuûd Efendi, Cerîde-i İlmiyye, OHAK.

Kur'an Eğitiminin Gençliğin Dinî ve Ahlâkî Gelişimine Etkisi

Hasan Hüseyin HAVUZ*

Gençler, bir toplumun varlığı ve geleceği için vazgeçilmez yaş grubudur. Gençliği dini ahlâkî ve manevî ve kültürel değerlerle bezenen toplum, huzurlu ve mutlu bir toplumdur. Bir ülkenin geleceği de gençlere bağlıdır. Gençliği eğitilmemiş bir toplum yok olmaya mahkumdur. Günümüzde gençlerin manevî yönden eğitilmesinde birtakım problemlerden çokça söz edilmektedir. Her çağın gençlik problemi olmakla beraber günümüzde bu problemler; çağın getirdiği sekülerleşme ile beraber, hayatın hız ve haz eksenli akması, teknolojinin getirdiği meşguliyetler, bunun sonucunda yaşanan ahlâkî erozyonlar sebebiyle yaşanmaktadır. Ülkemizde bu etkilenmenin az olması için gerek resmî kurum olarak DİB, MEB ve GSB Gençlik Hizmetleri gibi kurumlar ayrıca sivil toplum kuruluşları nezdinde birtakım faaliyetler yürütülmektedir. Bu hizmetler genellikle dinî, ahlâkî sohbet ve dersler şeklinde icra edilmektedir. Bu noktada manevî ve dinî eğitimde Kur'an öğrenmenin ve tilavetinin yeri yadırganamaz. Bu çalışmada gençliğin dinî ve manevî problemlerine çözümünde katkıda bulunma adına Kur'an'ın lafız öğretiminin/tilavetinin öğretilmesi/öğrenilmesi ve dinlenilmesinin etkisinden söz edilmiştir. Bu bağlamda Kur'an tilavetinin dinle irtibatın ilk basamağı olması, Kur'an öğretiminde muhatap kitlenin önemi

* Doç. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, hhhavuz@aku.edu.tr

ve tilavetin mûsikî etkisi noktasında bazı değerlendirmeler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler:
Kıraat ilmi, Tilavet, Kur'an Eğitimi, Gençlik, Maneviyat, Ahlak.

•

The Impact of Qur'anic Education on the Religious and Moral Development of Youth

Youth constitute an indispensable segment of society in terms of its existence and future. A society that nurtures its youth with religious, moral, spiritual, and cultural values is a peaceful and prosperous one. Indeed, the future of a nation is directly dependent upon its youth. A society that fails to educate its younger generation is inevitably destined for decline. In contemporary times, numerous challenges are frequently highlighted regarding the spiritual education of young people. Although every era has had its own youth-related issues, today these problems are intensified by factors such as the process of secularization, a lifestyle driven by speed and pleasure, and the distractions brought about by modern technology. In our country, various initiatives concerning this matter are carried out by official institutions such as the Presidency of Religious Affairs, the Ministry of National Education, and the Ministry of Youth, as well as by non-governmental organizations. These efforts are generally implemented in the form of religious and moral conversations and educational sessions. At this point, the role of learning and reciting the Qur'an within spiritual and religious education cannot be overstated. This study discusses

the impact of teaching, learning, and listening to the verbal articulation (lafẓ) and recitation (tilāwah) of the Qur'an as a means of contributing to solutions for the religious and spiritual challenges faced by youth. In this context, several assessments have been articulated regarding the status of Quranic recitation as the primary threshold of religious engagement, the significance of the target audience in the pedagogy of the Holy Quran, and the melodic influence inherent in its recitation.

Keywords:

The Science of Qirāʾāt, Tilāwah), Qur'anic Education, Youth, Spirituality, Morality.

Talebenin Hevesi, Annenin Ketesi, Hocanın Nefesi: Gençlerin Kur'an Taliminde Ana Unsurlar

Halil İbrahim ÖNDER

Kur'ân-ı Kerîm'in doğru ve güzel bir şekilde okunması, İslam ilim geleneğinde kıraat ilmi çerçevesinde nesilden nesile aktarılan köklü bir eğitim sürecine dayanmaktadır. Bu süreçte öğrenimin ideal şekli, öncelikle öğrenmeye hevesli bir talibin varlığını zorunlu kılarken, bu sürecin tamamlanması ancak talibi teşvik eden destekleyici bir veli ile fem-i muhsin diye isimlendirilen ehliyetli bir hocanın rehberliğiyle mümkündür. Geleneksel eğitim anlayışımızda, Şeyhülkurrâ Ramazan Pakdil tarafından "talebenin hevesi, annenin ketesi, hocanın nefesi" şeklinde formüle edilen bu yaklaşım, Kur'an talim süreçlerini çok iyi bir şekilde ifade etmektedir. Bu çalışmada söz konusu yaklaşım hareket noktası olarak belirlenmiş ve araştırma kapsamında gençlerin Kur'an öğrenim süreçleri bağlamında etkili olan temel unsurlar ele alınmıştır. Çalışmada, klasik kıraat literatürü ile çağdaş eğitim araştırmaları bir arada değerlendirilerek nitel bir analiz yöntemi benimsenmiştir. Bu doğrultuda öğrencinin içsel motivasyonu (heves), hocanın "fem-i muhsin" kimliğiyle sunduğu rehberlik (nefes) ile ailenin sağladığı maddi ve manevi desteğin (kete) Kur'ân öğrenimindeki rolleri incelenmiştir. Elde edilen bulgular, özellikle dijital çağın getirdiği odaklanma güçlüğü karşısında, bu şartların yeniden işlevsel hale getirilmesinin zorunlu olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, Kur'an eğitiminde kalıcı bir başarı ve sağlıklı bir dini kimlik inşasının, öğrencinin bireysel arzu ve motivasyonu, hocanın bilgisi, deneyimi ve öğretme yeteneğinden kaynaklanan rehberliği ve ailenin çok yönlü desteğinin uyumuyla mümkün olduğu ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler:
Kıraat, Fem-i Muhsin, Gençlik, Motivasyon, Aile Desteği.

•

Student's Enthusiasm, Mother's Pastry, Teacher's Breath: Key Elements in Youth Quranic Instruction

The accurate and aesthetic recitation of the Holy Quran is based on a deep-rooted educational process passed down through generations within the framework of the science of Qira'at in the Islamic intellectual tradition. In this process, the ideal form of learning requires the presence of an enthusiastic student, while the completion of this journey is possible only through the guidance of a competent teacher, referred to as *fam-i muhsin*, and a supportive guardian who encourages the student. In our traditional educational understanding, this approach-formulated by Shaykh al-Qurra Ramazan Pakdil as "the student's enthusiasm (*heves*), the mother's pastry (*kete*), and the teacher's breath (*nefes*)"—perfectly encapsulates the dynamics of Quranic instruction. This study adopts this approach as a starting point and examines the fundamental elements effective in the Quranic learning processes of youth. By evaluating classical Qira'at literature alongside contemporary educational research, a qualitative analysis method has been employed. Accordingly, the roles of the student's intrinsic

motivation (*heves*), the guidance provided by the teacher's *fam-i muhsin* identity (*nefes*), and the physical and spiritual support of the family (*kete*) have been analyzed. The findings indicate that in the face of the focus difficulties brought by the digital age, it is essential to revitalize these conditions. In conclusion, it has been demonstrated that lasting success in Quranic education and the construction of a healthy religious identity are possible through the harmony of individual desire, pedagogical guidance, and multifaceted family support.

Keywords:
Qira'at, Fam-i Muhsin, Youth, Motivation, Family Support.

Kur'an'ın İnsan Tipleri Tanımında Gençlik ve İnancın Yapı Taşları

İbrahim İSLAMOĞLU[1*]

Bu çalışma, Kur'ân-ı Kerîm'in insan tipolojisi çerçevesinde gençliği ele alış biçimini ve inancın temel yapı taşlarını incelemeyi amaçlamaktadır. Kur'ân'da insan, yalnızca biyolojik bir varlık olarak değil; iman, ahlâk ve irade boyutlarıyla şekillenen çok yönlü bir özne olarak tanımlanır. Bu bağlamda gençlik, bireyin kimlik inşasının yoğunlaştığı, inanç ve değerlerin genellikle kalıcı bir biçimde yerleştiği kritik bir dönem olarak ortaya çıkmaktadır.

Araştırmada, Kur'ân'da yer alan mümin, kâfir, münafık gibi temel insan tipleri ile gençlik dönemine işaret eden örnek şahsiyetler (örneğin Ashâb-ı Kehf, Hz. Yusuf ve Hz. İbrahim) üzerinden bir inceleme yapılmıştır. Bu tipolojiler aracılığıyla genç bireyin inançla kurduğu ilişkinin temelleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Kur'ân'ın sunduğu modelde gençlik; sorgulayan, hakikati arayan, sabır ve direniş gösteren gibi karakterlerle sunulmaktadır.

Çalışma ayrıca, imanî yapının oluşumunda tevhid bilinci, ahlâkî sorumluluk, bilinçli tercih ve toplumsal etkileşim gibi temel unsurları "inancın yapı taşları" olarak ele almaktadır. Bu

* Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı, Arap Dili ve Belagati Bilim Dalı, Öğretim Görevlisi. iislamoglu@comu.edu.tr ORCID: 0000-0003-1780-637X

unsurların genç birey üzerindeki etkileri, Kur'ânî anlatılar ve kavramsal çerçeve üzerinden değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak, Kur'ân'ın insan tipleri tasnifi içerisinde gençlik, dönüşüm ve inşa sürecinin merkezi bir aşaması olarak konumlandırılmakta; sağlam bir inanç yapısının erken yaşlarda bilinçli bir şekilde verilmesinin önemi vurgulanmaktadır. Bu bağlamda çalışma, günümüz gençliğinin inanç ve kimlik gelişimine yönelik Kur'ân merkezli ve Kur'ân'a bağlı bir bakış açısı sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler:
Kur'an-ı Kerîm, Tip, Gençlik, Mümin, Kafir.

•

Youth and the Building Blocks of Faith in the Qur'an's Classification of Human Types

This study aims to examine how youth is addressed within the framework of the Qur'an's human typology and to analyze the fundamental building blocks of faith. In the Qur'an, the human being is defined not merely as a biological entity but as a multidimensional subject shaped by faith, morality, and will. In this context, youth emerges as a critical period in which identity formation intensifies and beliefs and values are often established in a lasting manner.

The research investigates the principal human types mentioned in the Qur'an—such as the believer (mu'min), the disbeliever (kāfir), and the hypocrite (munāfiq)—alongside exemplary figures that point to the period of youth (for example, the Companions of the Cave, the Prophet Joseph, and the Prophet Abraham). Through these typologies, the study

seeks to uncover the foundations of the relationship that young individuals establish with faith. In the Qur'anic model, youth is portrayed through characteristics such as questioning, seeking truth, demonstrating patience, and showing resilience.

The study also addresses key elements such as the consciousness of tawḥīd (divine unity), moral responsibility, conscious choice, and social interaction as the "building blocks of faith" in the formation of a belief system. The effects of these elements on young individuals are evaluated through Qur'anic narratives and a conceptual framework.

In conclusion, within the Qur'an's classification of human types, youth is positioned as a central stage in the process of transformation and construction. The importance of instilling a sound structure of faith consciously at an early age is emphasized. In this respect, the study aims to present a Qur'an-centered and Qur'an-based perspective on the development of faith and identity among contemporary youth.

Keywords:
Qur'an, Type, Youth, Believer, Disbeliever.

Eğitim - Öğretim Programlarında Yer Alan Kök Değerler Açısından Yusuf Suresinin Değerlendirilmesi

Elif CAN

Değerler eğitimi; kişilerin, ahlaki ilkelerin temelini oluşturan değerleri kavramasını ve benimsemesini bunun yanında günlük yaşamda kullanmasını hedefleyen bir eğitim türüdür. Kök değerler toplumun kültürel ve ahlaki temellerine dayanan, insanın doğruyu yanlıştan ayırt etmesine yardımcı olan ve genel olarak kabul edilen değerlerdir.

Eğitim ve öğretim programlarında bazı temel kök değerler belirlenmiştir. Verilen eğitimde bu kök değerler ışığında bireylerin yeterliliklerini artırmak, kazanılacak değerlerin tutum ve davranışlara yansımasını sağlama amacı güdülmektedir. Kök değerler; adalet, dostluk, dürüstlük, özdenetim, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik olarak belirlenmiş ve eğitim - öğretim programlarına disiplinlerarası olarak yerleştirilmiştir.

Islâm dinî kişiyi doğru yola ulaştıran ahlaklı bireyler yetiştirmeyi temel alan bir dindir. Yetişen her bir birey toplumu oluşturur. Bu sebeple Islâm bireyi üstün faziletlerle donatıp yetiştirmeyi hedefler. Kur'an-ı Kerim'de bireyin insan-ı kâmil mertebesine ulaşmasının yolu çizilmiş ve gösterilmiştir. Kur'an-ı Kerim'in 12. suresi olan adını Hz. Yusuf' un (a.s.) hayatından alan ve O'nun (a.s.) başından geçen olayları anlatan Yusuf suresinde yer alan kök değerler yol gösterici

olması sebebiyle tercih edilmiştir. Çalışmamızı tümevarım ve tümdengelim yöntemleri kullanılmıştır. Öncelikle eğitim - öğretim programlarında yer alan kök değerlerin tanımları yapılmış ve açıklanmıştır. Ardından Yusuf suresinde geçen kök değerler tespit edilip açıklamaları yapılmıştır. Konu ile ilgili hadis örnekleri de verilmiştir.

Sonuç olarak dünya ve ahiret hayatı için gerekli faziletlerin bireylere öğretilmesinin altı çizilmiştir. Yusuf suresinin özünü ve mesajını daha iyi anlamaya yardımcı olmuştur. Sabır, affetme, adalet, dostluk, sorumluluk gibi kavramların insanın sahip olması gereken faziletler olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler:
Din Eğitimi; Yusuf Suresi; Kök Değerler

•

Evaluation of Surah Yusuf in Terms of Root Values in Education - Teaching Programs

Values education is a type of education that aims to help individuals understand and adopt the values that form the basis of moral principles and use them in daily life. Root values are values that are based on the cultural and moral foundations of society, help people distinguish right from wrong, and are generally accepted.

Some basic root values have been determined in education and training programs. In the education given, the aim is to increase the competence of individuals in the light of these root values and to ensure that the values to be acquired are reflected in attitudes and behaviors. Root values have been determined as justice, friendship, honesty, self-control, respect,

love, responsibility, patriotism and helpfulness and have been placed in education and training programs interdisciplinary.

Islam is a religion based on raising moral individuals who lead the person to the right path. Each individual who is raised constitutes the society. For this reason, Islam aims to equip and raise the individual with superior virtues. The path for the individual to reach the level of a perfect man is drawn and shown in the Quran. The root values in the Yusuf Surah, which is the 12th chapter of the Quran and takes its name from the life of Hz. Yusuf (a.s.) and tells the events he experienced, were preferred because they are guiding. Inductive and deductive methods were used in our study. First, the definitions of the root values in the education and training programs were made and explained. Then, the root values in the Yusuf Surah were determined and explained. Hadith examples related to the subject were also given.

As a result, it has been emphasized that individuals should be taught the virtues necessary for worldly and afterlife. It has helped to better understand the essence and message of Surah Yusuf. It has been determined that concepts such as patience, forgiveness, justice, friendship, responsibility are virtues that a person should have.

Keywords:
Religious Education; Surah Yusuf; Root Values

Gençliğin İmanına Meydan Okuma Olarak Apeteizm

Özcan TAŞCI*

Apetizm, en genel itibariyle Tanrı'nın var olup olmadığı hususunda ilgisiz kalmak olarak açıklanmaktadır. Kelime Agnostizim ile karıştırılmamalıdır. Agnostizim temel olarak Tanrı'nın varlığı ile ilgilenmektedir. O, sadece Tanrı'nın bilinemeyeceği düşüncesini savunmaktadır. Apoteizm ise Tanrı delillerle ortaya konulsa bile O'nun bireyin hayatında herhangi bir etkisi yoktur. Kişi böyle bir inanca sahip olmakla esasen tutum ve davranışlarında Tanrı'nın yerine kendi arzu ve heveslerini karar almada merkeze almış olmaktadır. Bunun Kur'an'daki karşılığını kanaatimizce Furkan suresi 43. ayette bulmak mümkündür: "Arzu ve hevesini Tanrı edineni gördün mü?" Bu ayet surenin diğer ayetleriyle ilişkilendirildiğinde hevasını Tanrı edinenlerin temelde dini alaya aldıkları, dolayısıyla da Tanrı yerine kendi düşünceleriyle hüküm verdikleri anlaşılmaktadır. Apeteist düşüncede ise birey dini alaya almaz, yalanlamaz, sadece Tanrı ve din hususunda kayıtsız kalmış olmaktadır. Elbette ki her ne kadar antik döneme kadar köklerini götürebileceğimiz Apoteizm anlayışı bilhassa günümüz gençliği arasında hızlı bir şekilde yayılmaktadır. Kanaatimizce bu akım gerek Ateizmden gerekse Deizm'den gençliğin inancı söz konusu olduğunda daha etkili bir meydan okumaya sahiptir.

* Prof. Dr.

Zira her ikisi de Din söz konusu olduğunda onu red ya da kabul anlamında öyle ya da böyle bir düşünceye sahiptir. Apetizm ise Din konusunda her türlü düşünceye kapılarını kapatmıştır. İşte bu yüzden İlahiyatçıların işinin diğerlerine kıyasla işlerinin çok daha zor olduğunu söylemek yerinde olacaktır. Sonuç olarak bu tebliğimizde Apeteizm karşısında ne gibi tutumların alınacağı, hangi tür delillerle hareket edileceği kelami açıdan ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler:
Apeteizm, Kelam, İman, Gençlik

•

Apetheism as a Challenge to the Faith of Youth

Apetheism is generally defined as being indifferent to the existence of God. The word should not be confused with agnosticism. Agnosticism is primarily concerned with the existence of God. It only argues that God cannot be known. Apotheism, on the other hand, holds that even if God is proven with evidence, He has no influence on an individual's life. By holding such a belief, a person essentially places their own desires and whims at the center of their decisions in place of God. In our opinion, the equivalent of this in the Quran can be found in Surah Al-Furqan, verse 43: "Have you seen the one who takes his desire as his god?". When this verse is related to other verses of the surah, it is understood that those who take their desires as God fundamentally mock religion, and therefore make judgments with their own thoughts instead of God. In apetheistic thought, the individual does not ridicule

or deny religion; they simply remain indifferent to God and religion. Of course, although apotheism has roots in antiquity, it is spreading rapidly, especially among today's youth. In our opinion, this movement poses a more effective challenge to the faith of young people than both atheism and deism. Both atheism and deism, in one way or another, hold a view on religion, either accepting or rejecting it. Apetheism, however, has closed its doors to all forms of thought regarding religion. Therefore, it is appropriate to say that the task of theologians is much more difficult compared to others. In conclusion, this paper will attempt to present, from a theological perspective, what attitudes should be taken towards apetheism and what kinds of evidence should be used.

Key Words:
Apetheism, Kalam, Faith, Youth

Ebu'l-Velîd el-Bâcî'nin en-Nasîhatu'l-Velediyye Adlı Eserinde Kelam İlminin Tahsiline Dair Tutumunun Analizi

Dr. Muhammet Emin EFE*

Klasik dönem İslam düşüncesinde "nasihatname" türü altında değerlendirebileceğimiz metinler önemli bir yer işgal etmektedir. Bu literatür içerisinde yer alan sıra dışı metinlerden biri de Endülüslü Mâlikî fakih Ebu'l-Velîd el-Bâcî'nin (ö. 474/1081) *en-Nasîhatu'l-Velediyye* adlı eseridir. Bu eserin müstesna yönü ve taşıdığı önem, bir babanın evladına verdiği nasihatleri ihtiva etmesidir. Bâcî *en-Nasîhatu'l-Velediyye*'de, büluğ çağı yaklaşmış ve belli bir anlayış seviyesine ulaşmış olan iki çocuğuna, dinî ve ahlakî olmak üzere iki ana başlık altına toplayabileceğimiz öğütlerini, konuyla ilgili nasların şahitliğinde sıralamıştır. Biz bu çalışmada öncelikle eserin genel yapısını ve içerik örgüsünü ortaya koyduktan sonra Bâcî'nin kelam ilmiyle ilişkili olarak çocuklarına nasıl bir projeksiyon tuttuğunu analiz edeceğiz. Bu analiz aynı zamanda Bâcî'nin Eşʿarîlik ile ilişkisine dair bir açılım da sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler:
Kelam, Eşʿarîlik, Nasihatname, İlim Tahsili, Ebu'l-Velîd el-Bâcî

* Arş. Gör. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi. eminefe@comu.edu.tr

•

An Analysis of Abu al-Walīd al-Bājī's Stance on the Study of Kalām in his al-Naṣīḥa al-Waladiyya

Texts that can be evaluated under the genre of *naṣīḥatnāme* (advisory literature) occupy a significant place in classical Islamic thought. One of the most remarkable texts within this literature is the *al-Naṣīḥa al-Waladiyya* of the Andalusian Mālikī jurist Abū al-Walīd al-Bājī (d. 474/1081). What renders this work exceptional and underscores its importance is that it contains the counsel a father imparted to his own children. In *al-Naṣīḥa al-Waladiyya*, al-Bājī addresses his two children –who were approaching the age of puberty and had attained a certain level of understanding– setting forth his guidance under two principal headings, religious and ethical, corroborated throughout by the witness of relevant scriptural texts. In the present study, we will first outline the general structure and thematic texture of the work, and then analyze the particular vision al-Bājī projects for his children in relation to the discipline of kalām. This analysis will likewise afford an opening onto the question of al-Bājī's relationship with Ashʿarism.

Keywords:
Kalām, Ashʿarism, Advisory Literature (Naṣīḥatnāme), Acquisition of Knowledge, Abū al-Walīd al-Bājī

Gençlere İnanç Eğitiminde Nazmın Belâgî ve Pedagojik İşlevleri: el-Emâlî Örneği

Evren TORBFALI[1]

Gençlere yönelik inanç eğitimi, yalnızca temel itikadî bilgilerin aktarılmasını değil, bu bilgilerin hafızada kalıcı hâle gelmesini, anlam dünyasında karşılık bulmasını ve içselleştirilmesini de gerektirir. Bu tebliğ, XII. yüzyıl Hanefî-Mâtürîdî âlimlerinden Sirâceddin Ali b. Osman el-Ûşî'nin (ö. 575/1179) *el-Emâlî (el-Kasîdetü'l-Lâmiyye)* adlı akâid metni üzerinden nazmın belâgî ve pedagojik işlevlerini incelemektedir. Tebliğde eserin konuya ışık tutan beyitleri, belâgî çözümleme ve didaktik söylem analizi çerçevesinde değerlendirilmektedir. Tevhidin "inciler gibi dizilmiş" bir nazım olarak sunulması, tevhide nazmın bir elbise gibi giydirilmesi ve nazmın "helâl sihir" diye nitelenmesi gibi örnekler, soyut itikadî muhtevayı müşahhaslaştırarak onu zihne ve duygu dünyasına yaklaştıran güçlü belâgî tercihlerdir. Müellif ayrıca bu nazmın kalbi müjde gibi teselli ettiğini, ruha tatlı bir su gibi ferahlık verdiğini ve "hıfz" ile "itikad" düzeyinde ona yönelmeyi teşvik ettiğini belirtmektedir. Sonuç olarak tebliğ, nazmın yalnızca estetik bir form değil; inanç esaslarını tertip eden, hafızada tutmayı kolaylaştıran ve muhatap üzerinde tesir kuran didaktik bir söyleyiş biçimi olduğunu ileri sürmektedir. Bu yönüyle tebliğ, *el-Emâlî* örneğinde nazmın ve belâgî sanatların

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri Bölümü, Arap Dili ve Belâgatı Anabilim Dalı, etorbali@mehmetakif.edu.tr

didaktik söylemdeki işlevini görünür kılmakta; aynı zamanda günümüz gençlerine yönelik inanç dilinin ritmik, ezbere elverişli ve tasvir gücü yüksek formlar üzerinden yeniden düşünülmesine katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler:
Belâgat, Nazım, Gençlik, *el-Emâlî*, İnanç Eğitimi

•

The Rhetorical and Pedagogical Functions of Nazm in Faith Education for Youth: The Case of al-Am*ā*l*ī*

Faith education for youth requires not only the transmission of basic theological doctrines, but also their retention, meaningful reception, and internalization. This paper examines the rhetorical and pedagogical functions of nazm through *al-Amālī* (*al-Qaṣīdat al-Lāmiyya*), a creedal text by the twelfth-century *Ḥ*anafī-Māturīdī scholar Sirāj al-Dīn ʿAlī b. ʿUthmān al-Ūshī (d. 575/1179). The relevant verses are analyzed through rhetorical and didactic discourse analysis. The presentation of taw*ḥ*īd as a nazm "arranged like pearls," the clothing of taw*ḥ*īd in nazm, and the description of nazm as "lawful magic" exemplify rhetorical choices that concretize abstract theological content and bring it closer to the mind and emotions. The author also states that this nazm consoles the heart like glad tidings, refreshes the spirit like pure water, and encourages engagement with it through memorization and belief. Consequently, the paper argues that nazm is not merely an aesthetic form, but a didactic mode of expression that organizes the principles of faith, facilitates memorization, and affects its audience. In this

respect, it highlights the function of nazm and rhetorical devices in didactic discourse through *al-Amālī*, while rethinking the language of faith for contemporary youth through rhythmic, memorable, and highly depictive forms.

Keywords:
Rhetoric, Nazm, Youth, *al-Amālī*, Faith Education

Tasavvufî Öğretiler Bağlamında Gençlikte Anlam ve Değerler İnşası: Kavramsal Bir Analiz

Edibe BOYRAZ*

Tasavvuf, genç-yaşlı, kadın-erkek toplumda var olan her yaştan her bir bireyin olgunlaşmasını hedef alan bir ilimdir. Tasavvufun gayesi insanın potansiyelinde hali hazırda mevcut olduğu düşünülen insan-ı kâmil olabilme yetisini açığa çıkarmak, manevi anlamda bireylerin daima daha iyi bir versiyonuna tekâmül etmenin imkân ve sınırlılıklarını tespit etmektir. Bu gayeye yönelik seyr u sülük denilen manevi eğitim yolculuğunu öngörür. Tasavvuf ilminin insan yetiştirme hedefini temel alan kavramsal analizinde bazı ıstılahlar ön plana çıkmaktadır. Bunlar murakabe, edep, şükür ve tevekküldür. Ayrıca sufilerin vakte ilişkin mülahazalarında "ibnü'l-vakt" olma bilinci, günümüz gençliğinin anlam ve değer inşasında ayrı bir önemi haizdir. Bu çalışmada gençlerin anlam ve değerler inşa etme sürecinde ebeveynlerin ve eğitimcilerin istifade edebileceği birtakım tasavvufi kavramlara yer verilecektir. Çalışmanın amacı, bu kavramsal çerçevede tasavvufi öğretilerin gençlerin anlam ve değerler arayışında katkı sunan yönlerini ortaya koymak, modern eğitimin duyuşsal yöndeki sınırlılıklarını telafi edebilecek şekilde tasavvufi bir perspektif geliştirebilmektir.

Anahtar Kelimeler:
Tasavvuf, Gençlik, Murakabe, Edep, Şükür.

* Dr. Öğr. Üyesi, Yozgat Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi. edibe.boyraz@bozok.edu.tr

•

The Construction of Meaning and Values in Youth within the Context of Sufi Teachings: A Conceptual Analysis

Sufism is a discipline that aims to foster the spiritual maturation of every individual in society. The aim of Sufism is to bring to light the capacity for becoming the "perfect human" (*insān al-kāmil*), which is believed to already exist within human potential, and to identify the possibilities and limitations of individuals' spiritual evolution towards an ever-better version of themselves. It envisages a spiritual journey of education known as "*sayr wa sulūk*" towards this aim. In the conceptual analysis of Sufism, certain terms come to the fore. These are *murāqaba* (spiritual vigilance), *adab* (refined conduct), *shukr* (gratitude) and *tawakkul* (trust in God). Furthermore, being "*ibn al-waqt*" (child of the moment) in the Sufis' reflections on time holds particular significance in the construction of meaning and values among today's youth. This study will explore certain Sufi concepts that parents and educators can utilise in the process of young people constructing meaning and values. The aim of this study is to highlight the aspects of Sufi teachings that contribute to young people's search for meaning and values within this conceptual framework, and to develop a Sufi perspective capable of compensating for the limitations of modern education in the affective domain.

Keywords:
Sufism, Youth, Murāqaba, Adab, Shukr.

Üniversite Gençliğinde Anlam Arayışı ve Değer İnşası: Özügürler Topluluğu Örneği

Mustafa BAŞKAN[1]

Bu tebliğ, üniversite gençliğinin anlam, aidiyet ve değer arayışlarını öğrenci toplulukları üzerinden inceleyerek, Özügüler Öğrenci Topluluğu örneğinde "yeni dindarlık" ve "değer inşası" süreçlerini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Temel iddia, bu tür toplulukların gençler için yalnızca sosyal faaliyet alanı değil, aynı zamanda anlam üretim ve kimlik inşa mekanizmaları olduğudur. Öğrenci toplulukları, klasik kurumsal yapılara kıyasla daha yatay ve katılımcı yapılar sunarak gençlerin aidiyet ihtiyacını karşılamaktadır. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi bünyesindeki Özügürler faaliyetleri (kitap tahlilleri, tefsir dersleri, doğa etkinlikleri, seminerler vb.), formel ve informel eğitimi hibrit biçimde birleştirerek değer aktarımını güçlendirmektedir. Toplulukta gözlemlenen dindarlık biçimi, ritüel merkezli olmaktan ziyade anlam ve bilinç odaklıdır; "bilgiyi hikmete dönüştürme" söylemi bu dönüşümü yansıtmaktadır.

Anahtar Kelimeler:
Gençlik, Öğrenci toplulukları, Anlam arayışı, Yeni dindarlık, Değer inşası

[1] Arş.Gör. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, mustafabaskan@comu.edu.tr

•

The Search for Meaning and Value Construction among University Youth: The Case of the Özügürler Student Community

This paper aims to analyze the processes of "new religiosity" and "value construction" by examining university students' search for meaning, belonging, and values through student communities, focusing on the case of the Özügüler Student Community. The main argument is that such communities function not only as spaces for social activities but also as mechanisms for meaning production and identity construction for young people. Compared to classical institutional structures, student communities provide more horizontal and participatory environments, thereby addressing young people's need for belonging. The activities of the Özügürler community at Çanakkale Onsekiz Mart University (such as book discussions, Qur'anic exegesis sessions, nature activities, seminars, etc.) strengthen value transmission by integrating formal and informal education in a hybrid manner. The form of religiosity observed within the community is not primarily ritual-centered but rather focused on meaning and consciousness; the discourse of "transforming knowledge into wisdom" reflects this transformation.

Keywords:
Youth, Student Communities, Search for Meaning, New Religiosity, Value Construction

Deizmin Panzehiri Olarak Siyer: Vahiy, Tarih ve Ahlak Ekseninde Nebevi Modelin Entelektüel Analizi

Eyüp KURT[1]

Bu çalışma, modern düşünce dünyasında etkisini giderek artıran Deizm akımına karşı, İslam düşünce geleneğinin disiplinlerinden biri olan Siyer ilminin sunduğu çözümleri analiz etmektedir. Deizm, Allah'ın varlığını kabul etmekle birlikte Allah'ın evrene aktif müdahalesini reddeden bir teoloji olarak tanımlanmaktadır. Bu felsefi duruş, Allah'ı evrenden ve insandan kopuk, pasif bir "saat ustası" olarak kurgularken, dini de sadece bireysel bir akıl yürütmeye indirgemektedir. Çalışma, Deizm'in bu iddialarına karşı Siyer ilminin neden bir "panzehir" niteliği taşıdığını üç temel düzlemde ele almaktadır. İlk olarak epistemolojik düzlemde vahyin imkânı ve akılla uyumu, Hz. Peygamber'in hayatındaki somut tezahürler üzerinden tartışılmaktadır. İkinci olarak Siyer literatürünün sahip olduğu metodolojik disiplin, Deizm'in "dinlerin tarihsel güvenilmezliği" iddiasına karşı çok güçlü bir savunma mekanizması olarak sunulmaktadır. Üçüncü olarak bu çalışmayla Deizm'in bireyselci ve göreceli ahlak anlayışına karşı, Siyer'in sunduğu evrensel, toplumsal dönüşüm gücü oldukça yüksek ve pratik "Üsve-i Hasene" modeli incelenmektedir. Siyer'in sadece bir biyografi değil, aynı zamanda Allah'ın tarih içerisindeki

[1] Doç. Dr., AKÜ İlahiyat Fakültesi, dortyollueyup@gmail.com

aktif rehberliğinin en somut belgesi olduğu sonucuna varılan bu çalışma, modern inanç krizlerine karşı Nebevi modelin güncelliğini ve kuşatıcılığını bilimsel bir perspektifle ortaya koymayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler:
Siyer, Nübüvvet, Üsve-i Hasene Deizm, Gençlik.

•

Siyer as an Antidote to Deism: An Intellectual Analysis of the Prophetic Model within the Axis of Revelation, History, and Ethics

This study analyzes the solutions offered by the discipline of Siyer (Prophetic Biography) within the Islamic tradition against the rising influence of Deism in the modern world. Deism is defined as a rational theology that acknowledges the existence of God but rejects divine intervention in the universe. This philosophical stance portrays God as a passive "watchmaker" detached from humanity, reducing religion to purely individual reasoning. The study explores why Siyer serves as an "antidote" to these claims on three levels. First, on an epistemological level, the possibility of revelation and its harmony with reason are discussed through the concrete manifestations in the life of Hazreti Prophet. Second, the methodological discipline of Siyer literature is presented as a strong defense against Deism's claim regarding the "historical unreliability of religions." Third, against the individualistic and relative morality of Deism, the study examines the universal and transformative "Uswa al-Hasana" (The Excellent Exemplar) model. Concluding that Siyer

is not merely a biography but the most concrete evidence of God's active guidance in history, this study aims to demonstrate the contemporary relevance of the Prophetic model against modern crises of faith.

Keywords:
Siyer, Prophethood, Uswa al-Hasana, Deism, Youth.

Modern Çağda Geleneksel Bir İhya Modeli: Fütüvvet ve Ahilik Kültürünün Gençliğin Sanat ve Maneviyat Eğitimine Katkısı

Betül ESER

Geleneksel Türk-İslam sanatları, yalnızca görsel bir güzellik sergilemekle kalmaz; aynı zamanda fütüvvet ve Ahilik ruhuyla şekillenmiş köklü bir manevi eğitimi bünyesinde barındırır. Bu çalışma, günümüz gençliğinin içinde bulunduğu dijital yüzeysellik ve anlam arayışına bir yanıt olarak, geleneksel sanatların bir "karakter geliştirme" aracı olarak sunulabileceğini tartışmaktadır. Çalışmanın temelinde, sanatın bireye manevi bir derinlik kazandırması fikri yatar. Geleneksel eğitim modeli olan usta-çırak ilişkisi, sadece teknik bir becerinin devredilmesi değil; sabır, alçakgönüllülük ve edep gibi ahlaki değerlerin bizzat tecrübe edildiği bir pedagojik yoldur. Tebliğ kapsamında geleneksel Türk-İslam sanatlarındaki içsel düzen (nizam) gençlerin ruh dünyasındaki olumlu etkileri analiz edilmektedir. Fütüvvetnâmelerdeki toplumsal yardımlaşma ve cömertlik ilkelerinin, sanatın estetik diliyle harmanlandığında gençlerde nasıl bir sosyal sorumluluk bilinci uyandırabileceği üzerinde durulmaktadır. Neticede bu çalışma; sanat eğitiminin sadece bir boş zaman aktivitesi veya meslek kursu değil, ruhu iyileştiren ve ahlaki gelişimi sağlayan bir süreç olarak yeniden yapılandırılmasına dair somut öneriler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler:
Geleneksel Türk-İslam Sanatları, Fütüvvet, Ahilik, Gençlik Eğitimi, Manevi Estetik.

•

A Traditional Revival Model in the Modern Age: The Contribution of Futuwwa and Ahilik Culture to the Artistic and Spiritual Education of Youth

Traditional Turkish-Islamic arts not only showcase visual beauty but also embody a profound spiritual education shaped by the spirit of futuwwa and Ahilik. This study argues that, as a response to the digital superficiality and search for meaning experienced by today's youth, traditional arts can be presented as a tool for "character development." At the heart of the study lies the idea that art provides the individual with spiritual depth. The master-apprentice relationship, a traditional educational model, is not merely the transfer of technical skills but also a pedagogical path where moral values such as patience, humility, and etiquette are experienced firsthand. Within the scope of this paper, the positive effects of internal order (nizam) in traditional Turkish-Islamic arts on the spiritual world of young people are analyzed. The study focuses on how the principles of social cooperation and generosity in futuwwanames, when blended with the aesthetic language of art, can awaken a sense of social responsibility in young people. In conclusion, this study offers concrete suggestions for restructuring arts education not merely as a leisure activity or vocational course, but as a process that heals the soul and promotes moral development.

Keywords:
Traditional Turkish-Islamic Arts, Futuwwa, Ahilik, Youth Education, Spiritual Aesthetics.

Dijital Kültür Kıskacındaki Gençliğin Hz. Muhammed Tasavvuru: Algı Değişimleri ve İtikadi Kırılmalar

Yunus AKYÜREK[1]

Son dönemlerde dijitalleşmenin hayatımızı kuşatması ve bilgiye erişimin kolaylaşmasıyla, teolojik konular çağın değer yargılarıyla farklı boyutlarda sorgulanmaya başlamıştır. Müslüman kimliğinin ön plana çıktığı ülkemizde gençler arasında en fazla kritiği yapılan din kuşkusuz İslâmiyet'tir. Bu kritik ise, daha çok Kur'ân-ı Kerîm ve İslâm peygamberi Hz. Muhammed üzerinden yapılmaktadır. Modern etik normlar ile Hz. Muhammed'in hayatına dair anlatılar arasındaki anakronik kıyaslamalar bu bağlamda genç kuşağın inanç dünyasının sarsılmasına, teolojik yabancılaşmaya ve nihayet inançsızlığa zemin hazırlamaktadır. Genç kuşağın bu noktada zihnini en çok meşgul eden ve inanç dünyasında savrulmalara yol açan temel iddialar; Hz. Muhammed'in vahiy sürecindeki psikolojik durumu, Kur'ân'ın kültürel etkileşimin bir ürünü olduğu, evlilikleri ve sosyal hayatı, savaşları, cariye ve köleleri şeklinde sıralanabilir. Bu çalışmada metin analizi ve kritiği metoduyla bahsi geçen hususlar temel İslâm tarihi kaynakları üzerinden tetkik edilecektir. Bununla oryantalist çalışmaların, anakronizm ve tarihi tenkit metodunu kullanarak gençliğin

[1] Doç. Dr. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü, İslam Tarihi Anabilim Dalı, yunusakyurek@comu.edu.tr.

inanç dünyasında nasıl bir tahrifata yol açtığının ortaya konulması amaçlanmaktadır. Araştırma, konu hakkında neler yapılabileceğinin ipuçlarını vermeyi de hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler:
Hz. Muhammed, Gençlik, İnanç, Anakronizm, Tarihi Tenkit Metodu, Oryantalizm.

•

The Prophet Muhammad's Image Among Youth in the Grip of Digital Culture: Perceptual Shifts and Theological Ruptures

With the recent digital transformation of our lives and the increasing ease of access to information, theological issues have begun to be scrutinized in different dimensions through the lens of contemporary value judgments. In our country, where Muslim identity is prominent, Islam is undoubtedly the most criticized religion among the youth. This critique is primarily directed toward the Holy Qur'an and the Prophet of Islam, Muhammad. Anachronistic comparisons between modern ethical norms and narratives regarding the life of Prophet Muhammad lay the groundwork for a shaking of the younger generation's world of faith, leading to theological alienation and, ultimately, irreligion. The primary claims that occupy the minds of the youth and cause fluctuations in their belief systems include: the psychological state of Prophet Muhammad during the revelation process, the assertion that the Quran is a product of cultural interaction, his marriages and social life, his military expeditions, and the issues of concubinage and slavery. In this study, the aforementioned subjects will be examined through

primary sources of Islamic history using the method of textual analysis and criticism. Thus, it aims to reveal how orientalist studies cause a distortion in the faith of the youth by employing anachronism and the method of historical criticism. The research also intends to provide insights and suggestions regarding potential measures to be taken on this issue.

Keywords:
Prophet Muhammad, Youth, Faith, Anachronism, Historical Criticism Method, Orientalism.

EKİTAP

Gençlik, bireyin kimlik, anlam, değer ve inanç dünyasının yeniden şekillendiği; toplumsal, kültürel ve düşünsel değişimlerin yoğun biçimde tecrübe edildiği önemli bir dönemdir. Bu dönemde gençlerin inançla kurduğu ilişki, yalnızca dinî aidiyetler çerçevesinde değil; modernleşme, dijitalleşme, sosyal çevre, eğitim, aile ve anlam arayışı gibi çok boyutlu dinamikler üzerinden ele alınmayı gerektirmektedir.

Uluslararası Gençlik ve İnanç Sempozyumu kapsamında hazırlanan bu eser, gençlik ve inanç ilişkisini farklı disiplinlerin perspektiflerinden değerlendiren kapsamlı bir çalışmadır. Kitapta; çağdaş gençliğin anlam ve kimlik arayışları, inanç krizleri, yeni dindarlık biçimleri, deizm, agnostisizm ve apeteizm gibi yönelimler, dijital kültürün etkileri, din eğitimi, değerler eğitimi ve aile faktörü ele alınmaktadır. Bunun yanında klasik İslâm düşüncesi, kelâm, fıkıh, tasavvuf ve siyer perspektiflerinden gençliğin inanç dünyasına yönelik teorik ve uygulamalı değerlendirmeler sunulmaktadır.

Eser, gençlik ve inanç meselelerini güncel sorunlarla klasik düşünce birikimini buluşturan akademik bir çerçevede ele alarak araştırmacılar ve ilgililer için kapsamlı bir başvuru kaynağı sunmaktadır.

ISBN 978-625-8972-58-0
9 786258 972580